

המציפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על "המציפה" עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת הכסף:
באוסטריא-אונגריא:
לשנה . . . . . 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75
באשכנז:
לשנה . . . . . 8.— כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.
על "המציפה" בלי ההוספה הספרותית
אין להתים.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השמח
ברכת מ"ז 60 הלר. בראש הגליון
שני כתרין.
גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמוניסטראציה:
"HAMICPE"
Kraków.
(בחוץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 29 Września 1909

גליון מ-מ"א.

כראקא י"ד תשרי ערב סכות תר"ע.

הגליון הבא יצא ביום ו' פ' נה והננו מברכים את קוראינו בשמחת החג. המערכת.

הג הסכות — חג העמים.

בין כל ההידות הנפלאות, הנגלות לחושב מהשבות בדברי ימי העם היהודי, אחת מהן היא כלי ספק זאת: החגים הלאומיים שלנו, פסח שבועות והנכה, נתקבלו גם מן העמים הנצרים, שדם עושים אותם בזכנם ע"פ השבוננו, פסח תמיד ביום א' שבתוך חג פכחנו, שבועות ביום א' אהרי חג שבועותנו והנכה (חג הלה) ביום כ"ה דצמבר, כמו אצלנו בכ"ה כסלו. רק שיהיה שבת, שחגים ראש השנה באחד כתשרי ויוה"כ וכו' וזו מסורתנו ולפי התפלות, שנתקנו לנו להתפלל בהם, אנהנו מהפללים בהם על הצלחת כל העמים, דוקא את החגים האלה הכוללים לא קבלו העמים מידנו. ויותר מזה נפלא הדבר, שכבר הנביא זכריה, שנבא כמה מאות שנה לפני דולדת הדת הנצרית, כבר הזכיר, שהעמים לא יקבלו את חג הסכות. הננו עובדים לפני חידה סתומה, שאין שום דרך לפתרה. אות ומופת היא על היינו כגולה, שהם חיים הפוכים ובלתי טבעיים, חיים מלאים תהפכות וסתירות. לעמים יש טענות והביעות על לאומיותנו, הם טוענים, שהקב"ה ההליפנו באומות אחרות ולקחו כמנו בשביל זה את כמני לאומיותנו, את השבת ושאר חגנו הלאומיים, בעוד שאת החגים הדתיים הניחו לנו, כמו שהניחו לנו את יתר הפצות שבתורה והם, עמי הכנסיה הדתית, מתימרים

להיות כנסת ישראל, שהקב"ה ברת עמהם, ברית חדשה.

וישראל הזקן עומד וצוה כשלמה המלך שבאנדה: אני שלמה, לי כל היקר והגדולה וההמדה, עמי ברת ה' בריתו בחורב וזו היושבה על כסאי לא בצדק הניעה עליו, הכר נא למי החותמת והפתילים והמטה האלה. כל המצות הדתיות אני שמרתין ואהרים מאכו בהן. ומי מקיים מצות סכה? סכות החג הנדול לנו לבדנו נשאר ואין לורים חלק בו. אנחנו שומרים חגים כוללים ומתפללים תפלות בשביל כל העמים ואהרים קבלו מידנו רק חגים לאומיים ובכל זאת דתם נחשבת לדת קוסמופוליטית, דת כוללת לכל העמים ודתנו נשארה דת לאומית. מי זה יבין את התהפכות האלה!

ומשפט שתי הנשים של שלמה המלך לפנינו. זאת אומרת בני החי וכנך המת וזאת אומרת לא, כי כנך המת ובני החי. וקול נשמע בבית-דין: גורו את הילד ההו! שתי כנסיות נצות על אדות ישראל החי, למי הוא; זאת אומרת לי ישראל החי האמתי וזאת אומרת לא, כי אני אני הוא ישראל האמתי וכבודי לאהר לא אתן. וקול נשמע בבית-דין של ההיסטוריא: גורו את הילד החי לכמה נורים ותנו לכל אומה אהד הנורים, להכחיד שם ישראל ולא יזכר שמו עוד. הכנסיה הנצרית מסכימה בשמחה רבה ועושה בן וזאת אומרת: תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתוהו. אין טרגדיה גדולה מזאת, שהאם אנוסה לתת לאחרים בן כמנה יוצא חלציה, למנוע מיתתו. הוי כמה פעמים עשתה כנסת ישראל הכרעה מרה כזאת, למנוע את רדתה לשהת! כמה פעמים היתה כבר מוכרחת

להביא, כי היה לאחרים חילה, כי מכתח בניה ובנותיה היו לעמים אחרים ועיניה רואות וכלות ואין לאל ידה. ומתי נוכח לשמוע בת קול ממרומים: תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתוהו, היא אמו!

ובכל זאת הננו חוננים את חג הסכות ומזכירים קרבנותינו, שהקרבנו בשביל כל האומות, הננו מתפללים בו על הנשמים בשביל עמים אחרים, כי הרי לנו אין חלק לא כגון ולא ביקב, אין לנו לא מטל השמים ולא משפני הארץ. ואנו מנענעים את לולבנו לכל ארבע כנפות הארץ, לחבר את כל קצות תבל לאגודה אחת, היודעת את בוראה, כמו שהתפללנו בימים הנוראים, אנו נוטלים ארבעה מינים, לחבר לאגודה אחת את כל הסעמים והמצבים שבהכרה האנושית. ובכל זאת מעלילים עלינו, כי נפרדים אנחנו מכל העולם, כי רק לבצענו אנו פונים, כי אנכיים אנחנו ועל חורבן אחרים אנו רוצים להבנות. יבא חג הסכות, שהעמים בועטים בו, ויעיד עלינו.

וזאת חג הסכות הזה שם הנביא לאבן בוחן, לדעת מי לה'. כי רק החונג את החג הקוסמופוליטי חג הסכות, לאחד בו את מובת כל האנושות יחד, הוא יוכל להתפאר, כי לו דת, הראויה להיות דת העמים, לתקן עולם במלכות שדי והכועט בסכה ויוצא מפני צערו הפרטי אות הוא, כי אין לו חפץ בדת אינטרנציונלית ורק דת כזאת היא היא אשר בה בחר ה'. ובוה מצאנו את טעם קביעת שמחת תורה בסוף חג הסכות. החג הזה מעיד עלינו, כי לנו תורת אמת, כי בה כלולה מובת כל העולם ותקנת כל משפחות האדמה, כי לנו לא רק

ירוקים עליהן לנג ובחן נרות דולקים ובני אדם אובלים ומתפללים ומזמרים כהובן. התאים הקטנים התמוהים האלה העסיקו את מחו כל הערב ולא נתנו לו לישן. ככח דמיונו האר לו, כי גם הוא יעשה לו סכה כזאת מנסרים פשוטים, יעמיד שם בסא עץ פשוט, מטה ושלחן בהכליה הפשוטה, כמו שקרא בספרים הקטנים המצוירים, שקנתה לו אמו, ילקט לו קיסמים ויצית אש גדולה ויבשל לו ארוחת הצהרים בעצמו, גם קיה יבשל וחפשי יהיה לנפשו, לא יצטרך ללכת לטיל עם אויבתו, ירוץ לאשר יחפוץ... הרבה, הרבה חשב על-אדות חייו החפשים בסכהו עד אשר נדבקו עפעפיו ונשקע בחלומות-ילד נעימים. וכאשר אך הקיץ משנתו שב זכר הסכות אשר בחצר אל מחו לשרדהו ועוד עיניו חצי עצומות קפץ מעל מטתו אל החלון, להביט על הסכות ולהתענג עליהן. והוא עומד ומשקיף ועיניו לא השבענה מראוה. הרבה חצרות כבר ראה, אבל חצר כזאת הוא רואה בפעם הראשונה, חצר רחבה מלאה סכות משונות ובני אדם יוצאים ונכנסים וסוערים ודרים בהן, כאלו היו הסכות חדרו האבילה של הבריות האלו! איך אפשר הדבר? והוא פונה אל אמו בשאלה: מאמשו! "צץ טץ זא

בקש אחי על האוֹרה,
שתפור לך העבות,
שתמם את הקרח הנורא,
הנמוי על הקִבבות,
שתשלח אל ארצך הנשמה
קרן־זהר מהוֹרה. —
בקש אחי על החמה —
בקש על האוֹרה!

א. 5.

סוד הסכות.

במעט קם סטאשעק הקטן בן הרופא ד"ר מאנדעלמאָרט, ילד בן שבע שנים, משנתו, נגש חצי ערום אל החלון, הפונה אל החצר. אתמול בערב, כאשר אך הובא עם אומנתו בפעם הראשונה אל הדירה החדשה ברחוב יהודי, אף שכבר היה השך בחוץ, ממה לא מעט בראותו בחצר סכות עץ וענפים

פירטון.

תפקת־נשם.

היש לך אחי אָדמה,
כי תתפלל על נשמים?
אם בקעה יש לך וְרָמה,
שדות בר וכרמים?
היוציאו לך נשמי־נְדָבה,
אף ציץ או פֶּרֶח־הָרִים? —
הלא צִצָךְ הָאֶחָד — הָעֶרְבָה
וְנָקָד — פֶּרְחֵי קָבְרִים!
וְגַם בְּלֹא הַתְּפִלָּה שׁוֹכְנֵת
עֲלֶיךָ תִּמְיֵד עֲנָנָה —
וְרוּחַ סָתוּ הֵלֵא סוֹאֶנֶת
סְבִיבָךְ בְּלִי הַשְּׁנָה...

על המצפה.

זמן שמחתנו.

מאז התחיל עמנו לישן אה שנת החרף האריכה, שנת הנלות; מאז התחיל להכנס בעצמותו בצב כהוך קלפתו; מאז חדל אצלו חיי הוה והתחיל לזון רק מן העבר והעיד, נוסכה רוח התאכנות וקפאון גם על חניו. שהרי חני עם ועם אינם אלא במי החיים בכל הקפס ועזם, במי נענעי הנפש לאיזה התרוממות מעל החיים החילוניים. שאינם אלא רדיפה אחרי החיים, שבמלחמתם הקשה הם שוללים מן הנפש את מנוחתה ומן הלכ את שמחתה. לכן רואים אנחנו, שהיו החנים חותם הכנייתם של חיי העמים. כשהיו החיים כלם מבויעים בחותם הרה; כשהיתה הרה איריאלם הנשגב האחד של החיים, נשאו גם החנים עליה רק חותם רחי. ובהתרופף הרה ואיריאלים אחרים ירשו את מקומה, באשר אי אפשר לה לנפש האדם בלי איריאל, נמבעו גם החיים בחייהם האידיאליים ההם. מעט מעט החלו להתרבות החנים הלאומיים, חני זכרונות הסמוריים, חני מאורעות רבי ערך, חני גבורי רוח וכדומה. גם הסוציאליים, הבעטים ברה, הוכרחו לקבוע להם חג, למצער פעם אחת בשנה. ולא לשם הפגנה כלכד הם חוגגים את הראשון במאי, אלא מספיקים הם בזה צרך נפשי גדול. נפש האדם דרשה איזה חג, איזה אי קשן בים החיים הסואנים ששם הנוח קצה אניה החיים המרופה. לכן רואים אנחנו, כי במדה שהשתנה צורת החיים של עמנו בה במדה שנו גם חניו את צורתם. בשחי עמנו חיים מלאים, חיים טבעיים, בהיותו שרוי על אדמתו, היו גם חניו חני טבע, חני אכר שטח על יבול אדמתו, היו לו חג האכיר, חג הבכורים וחג האסיף. כשנכר המוטנט הרה, התקדשו גם הכ בקדושת הרה והיו לחג המצות, חג השבועות וחג הסכות. אבל עדין לא הופשטה כעליהם הצורה הטבעית לנפשי, הכיאו עלי זיה ועלי עץ שמן ועלי הדם ועלי המרים ועלי עץ עבות לעשות כ"הוב". עכשו כשנעשו כל חיינו רק זכר לחיים נעשו גם חנינו זכר לחנים, כי איך יחוג היהודי את חג האסיף והוא לא אסף מאומה, זולתי רוח כחפניו? איך יעשה לו סכה מעלי הדם ועלי המרים ועלי עץ עבות בשבתו עד אדמה קרה, ששם אינם צופחים כלל העצים הללו, והצופחים אינם שלו, אין לו עצה אחרת אלא לצאת ידי חובת "עלי המרים, עלי הדם ועלי עץ עבות" באחוזו עלים בודדים אחרים בידו לזכר גרידא וסכות עושים מקדשים רקיבים, שמעמידים אותם על גבי הכיב, שהם מהאימים יותר לחיי הנלות שלו, וכסה יכסום כחירות של הורניתות החת, היוצא מן הגרן ומן היקב". הכל פתאים מאד אל המצב הגלותי. איפיות היא התפלה: "ובזכות צאתי מביתי החוצה יהשב לי

חנים לאומיים ומצות לאומיות, כי אם גם חג הסכות, הכולל תועלת כל האנושות, אע"פ שהעמים בעלי הרת האינטרנציונלית לא קבלוהו. ל.

ענינים מדיניים.

האשכנזים והמשכיים. לועד המדינה הביהמי נמסרה הצעה מאת הממשלה, לעשות פשרות בכל מסוכי שני הלאומים, לשנות את סדר הבחירה והנהגת המדינה ולחלק את המדינה לגלילות משכים ולגלילות אשכנזים. האשכנזים דורשים לדון בתחלה על ההצעות האלה ואם התיינה זכיותיהם במוחות בחוק החרש יהנו לדון גם על שאר צרכי המדינה. והמשכים דורשים לדון בתחלה על קצת ההוצאות וההכנסות. האשכנזים אינם מסכימים לזה וכן עוד לא נודע מה יהיה גורל הועד הביהמי ומועצת הממלכה. בי כאשר לא יסכימו המשכים לחפץ הממשלה יעשו האשכנזים אכסטרקציה כפראג והמשכים בוויין וכל דרכי הממשלה התיינה נדרות כמו עד כה.

המבוכה האונגרית. המניסטרים האונגרי התפטר שוב. כבר בחדש יוני התפטר, יען אין הקיסר רוצה להסכים, להפריד את הכנף האוסטרי-אונגרי לשנים בסוף שנת 1910, הקיסר דורש מאת המנים-מיינס האונגרי לעשות בתחלה מה שקבל עליו, להנהיג את חוק זכות הבחירה הכללית והשוה. אולם בקיץ לא קבל הקיסר את ההתפטרות וצום להשאר עד עת האסיף. עתה התפטר וקשה יהיה לצרף מניסטרים אחר. מפלגת הפרוד, שהיא המפלגה השלטת באונגרי, גמרה לעמוד על דעתה בכר הכנף ושלא לקבל עליה את הנהגת המדינה עד שיסכים הקיסר לזה.

משבר באנגליא. באנגליא הניעה עת שנוי סדרי הממלכה. כמו ככל ארץ התרכו גם שם הוצאות הממשלה בגלל התרבות צרכי הצבא והצי ומלבד זאת רוצה הממשלה להפיק דעה הפועלים ולהנהיג הבטחתם באחריות לכלכלם לעת זקנתם וחלים. על בן הניעה הממשלה הליברלית להטיל מס חדש על העשירים הגדולים ובעלי האחוזות בשביל העניים. לזה מסרבים הקונזרוואטיבים והלורדים, הם אומרים שהממשלה היא סוציאליה והם טוענים שאם צריכה הממשלה לכסף הטיל מסם על הסחורות הכאות סחוף לארץ ובוה הציל את המושבות מסחורות עמים זרים וגם הפועלים ישתברו יותר, אם הוכל אנגליא להספיק לברה סחורותיה למושבותיה. בפי הנראה תכטל הממשלה את בית הנבחרים ותקבע בחירות חדשות, למען יניד העם דעתו בבחירות בצד מי הוא עומד.

בזאת כאלו הרחקי נדוד והרב ככסני מעוני ומחמאתי מהרני". ובכן בזכות שאנחנו מקימים מצות גלות היה לנו הסכה לכפרה על כל עונותינו! הסכה היא איפא מין סניף לכפרה עונות. ככה ישנתה חג לחנא ושמחה אבל לעס נעקר מאדמתו. פלא הוא רק כי לא התעוררו הפיפים לחבר קניות לסכות. — הרחמן הוא יקים לנו את סבת דור הנופלת, ושבה והיתה הסכה למה שהיתה, סמל ששחת הנפש ועז חרותה! שבח וואלקאיוסקי.

מעשה בוגדים.

הצליח מעשה שפן. צירי קהלות יהודיות במעצת הממלכה, ר"ר קורנדא ור"ר לונגשטיין, שהתדלו אצל המניסטרים כארון בינרש ובארון הרדמל, שלא יסכימו לחוק הבחירה החדש, שחבר הועד הפועל למדינת כוקובינה, אשר כו הוקצע ליהודים קמסטר מיוחד, למען יבחרו לבדם את ציריהם לועד המדינה, בלי שותפות עם אחרים. הבוגדים לא יכלו שאת את חרפת הגזירה הרעה הזאת, להבריל את היהודים מן העמים ולהודות בלאומיות ישראל, כי זהו ראשית הכרה הלאום היהודי בכל מלכות אוסטריא. ובזושה גדולה היא לפושעי ישראל אלה להיות חברים לעם יהודי, שהם כופרים במציאותו. ע"כ השתדלו להפר עצת הועד הבוקוביני ולכופף את היהודים בבוקובינה להיות נמנים לאשכנזים אשר שם, שרובם נוצרים-סוציאליים, למען יוכל לונגשטיין בן הרב להיות פילני. כפי הנשמע הכתיחו אותם המניסטרים, ירדי הנוצרים-סוציאליים והפולנים, שלא יהנו את המושל לקים את החוק ההוא. סי זה יאמין כחוף למעל כזה? באיזו אומה ולשון אפשר כדבר הזה? שצירי העם, עצמו ובשרו, שנבחרו על ידו, להיות באי-כחו כבית המחוקקים, יבגרו בו וישתדלו בעצמם אצל ממשלה, להכחיד את קיום עמם ולהשכיח זכרו ולהכריחו להתחבר לשינאיו, הרוצים להבנית פחדנות. אוי מה היה לנו לאיזו תהום של קלקול-מטרות, וחסי-בושה הגענו עד שכחירי העם ופירנסיו לא יבישו בפני עצמם ובפני העולם, לבניד בעמם בגלוי באופן מכאיש ומחפיר בזה! הוי מה האמר ההיסטוריה באחרית הימים, במצאה נפשות שפלות ומשחנתה כאלה נבחרות מאת קהרות גדולות, להיות באי-כח כנסת ישראל במקום חבר חחקים וההישגחה על הנהגת הממלכה, רעה האחוזו בזכרנו, כי עתה על העם עצמו להשטיע מלתו על מעשה הבוגדים. מה יענו הבוחרים, שענייהם עצומות ולבם טח מהשביל ונתנו כרצון להטעות את עצמם, לבחור להם שליחי צבד באלה? הישמיעו צעקה גדולה וסרה בחוצות על המעל, שמעלו בהם שליחיהם שבטחו בהם? היקראו חשם על מעשה הממשלה, שעליה להשניח על זכותינו כמו על זכות אחרים, והיא מטה אזנה למלשינים הבוגדים בעמם? חוששים

מפניו חבריו הרופאים הרבי כבר לרבר על לבו, להעתיק משכנו אל רחוב יהודי, אשר שם לא יהיו מראהו ושמו לסכשול לו והוא התחזק ולא אבה לדרה ממעלתו... אך המסכות חקו מערפו הקשה. הניעה עת, שעשה חשבון וראה, שהכסף הרב, שהכיא לו אשתו נדוניא, כמעט נאכל ואם יבלה הכסף עד תמו ולא יתרכו דורשיו הלא יסבל מסחור. או אנוס היה לרהת ממעלתו ולהעתיק מושבו למורת רוחו אל בין היהודים, שנמאסו כל כך בעיניו ולדור בכפיפה אחת עם אנשים, שהכליה שנאה שנאם כל ימיו, אף שלא ידע מעם הרבר. ולא זאת בלבד, אלא שהיה אנוס להתאמץ למצוא חן בעיניהם, כי הצרה היתה קרובה. ורקמור מאנדעלמאָרש מסדר את כליו ומחשבותיו אינן נוהגות לו מנוחה. "מאמיושי, מאָזשא יועישין?" (אבי, האפשר להכנס?) הפסיק פתאם קול סמאשעק את מחשבותיו. "מאָדזש מוי דויעצקא, מאָדזש!" (בא, ילדי, בא!) ענהו אביו בחבה. כי את בנו זה הוא אוהב מאד, לא רק בגלל יפיו וכינתו והשוקתו לדעה, כי אם יותר בגלל פניו, שאין בהם כמעט מאומה מקלסתר פני יהודי. ולא פעם אחת חשב בהביטו על בנו, כי

סמאשעק קפץ באיל מלא שמחה אל חדר אביו, שלא היה רשאי לכא שמה ושם כלים נפלאים מלאים חן, אבל אסור לו לנגוע בהם. על בן שמח כאשר שלחתהו אמו בעצמה אל אביו. רקמור מאנדעלמאָרש השכים היום לקום, לשים סדרים בכליו וכספריו בדירתו החדשה. בל הלילה נדדה שנתו, ועיונות שונים מרדוהו. כיחוד הרבה להרהר, אם יפח עשה בשמעו בקול חבריו הרופאים האחרים, שיעצוהו להעתיק מושבו לרחוב יהודי, אם יהיה אפשר שישתכר פה יותר, כמו שהכמיחהו, או לא. מיום שנעשה רופא עומד ברשות עצמו התאמץ לדור בדחובות נוצרים והתאוה מאד, שרק נוצרים ישתמשו בו. מהיהודים היה כל כך דחוק מנעוריו ומדרכי היהודים לא ידע מאומה. רק פעם אחת בחייו בקר בבית הכנסת ביום הכפורים. הומרה מצאה חן בעיניו, אך מהתפלית לא הבין מאומה ולא היסיף לכא שמה. פעמים רבות החליף טעונו בתקוה, שיתרכו דורשיו הנוצרים ולא הועיל. חמטו הנכונני, שערו השחור והמסלסל, קלסתר פניו השמי הנמור ויותר מכלם שמו המשונה, שאי אפשר כלל להוסיף עליו כסוף הכרה "סקי", הפילו פחדו על הנוצרים ונשטרו

דאָמעטשקי ופאָרווארזשו?" (אמי, מה הם הבתים הזעירים כחצר?) אמו נגשה אל החלון ומשקיפה אל החצר ונחוך רחב נגלה על פניה ומשיבה לו בשחוק: "מאָ סוין קוצקי, מוי סינעמסקו" (סכות הן, בני). "צאָ מאָ יעמט קוצקי?" (מה הן סכות?) "קוצקי?... זשידאָוסקי קיצקי!" (סכות?... סכות יהודיות!) "אמי, הנם לנו סכה כחצר?" "לא! אין אנו צריכים סכות! בני". "אמי, קחי גם לנו סכה אחת", התחנן סמאשעק וקצה הקיה התחילה לצמוח בלבנו. "הוי, סמאשו, מה פהי אתה עדיין! למה לנו סכות מאוסות באלה?" "ולמה ליהודים סכות באלה?" "ליהודים?... סכמאה האם לאט ומהעמקה במחשבות, לדעה מה לענות. למה באמת ליהודים סכות?" והוא מתאמצה לזכור את אשר שמעה פעם על זה מפי אמה, כי ידעה, שלא תוכל לדחות את סמאשעק שלה בקש... בסוף נלאתה מחשוב ושלחה את בנה את אביו, לשאול אותו את השאלה הקשה.

אדמתי הפוריה אעבור ואכל מפריה ופה אסבול. אפרה נא ביד ה' על אדמתי וכיד זרים אל אפולה. אלו עשיתם גם אתם כן, היה ה' מרחם עליכם בזמן קרוב והיה מחיש להשיבכם לקדוהכם כשעה ראויה לכך. ואולם אתם ברחתם מיד עשו ונפלתם ביד לכן. לכן בשוככם עליכם להתרפס לפני עשו, שהפש את הארץ ולבקש מלפניו רחמים. ואינכם רוצים בלל לשוב. לא על ה' תלונתכם, כי-אם עליכם.

פתח יעקב ואמר: אלו כמוני עשו יוצאי חלצי לא היתה גלותם מאריבה ימים כל כך. אני בראיתי את פני לכן דודי והנה איננו עמי כהמול שלשום ובניו מהרעמים עלי, כי חמסתי את כל הון אביהם, מיד מאסתי בארץ גלותי וקול אלקים נגלה לי לאמר: שוב לארץ אבותיך ואהיה עמך. ואני לא מריתי את פי אלקי, קצצתי את כל אשר לי ושכתי ולא המתנתי עד אשר משמים ישאוני שמה. אדרבה, בדרך עלותי בא מלאך לעכבני ולהטעות אותי, כי משמני הארץ נהנו לעשו אחי וחלקי הוא רק מטל השמים, רוחניות, שלא כידים ההפש, ונאבקתי עם המלאך ההוא, לא נהתי להעבירני מדרכי עד אשר נברתי עליו ונס על עשו עצמו החוסם את דרכי ושכתי בשלום אל בית אבי. ממנו ראו וכן תעשו, אז תבא ישועתכם.

פתח יוסף ואמר: חמסי עליכם אחי, כי עורכם מחזיקים בחטאתכם הישן שחטאו אחי לי. אם אחד מבניכם חכם ונכון מכם, היראו פן ישתרר עליכם והשטמוהו והשנאוהו והתנבלו עליו לגרשו מקרבכם ולרחוחו כשתי ידים ולמסרו בידי זרים, לבל יהי לו חלק בהוככם ולא הזכרו, כי עם כמובם, הרוצה לחיות בין העמים, צריך גם לחבמים ולנבונים, לבל יהי גורלו גרוע מגורל אחרים. אחרי כן כאשר הצטרבו לאחיכם החכם והנכון, שעלה לגדולה אחרי אשר מברתם אותו לנכרים, התרפסו לפניו ותבקשו ממנו רחמים בעונה ראויה לחמלה והוא מואם ככם ומהנבר אליכם. ואתם החונפים לו בגלוי תקללוהו בסתר. אבל למה דחיתם אותו? אלו החזקתם אותו בהוככם ותחת לקנא בו ולדכאו הייתם לומדים בלבם ממעשיו, להכשיר את החכמה והמדע ולעשותה יהודית, כמו שעשו חכמים גדולים יחידים בהוככם, אז הייתם חזקים ואמיצים מכל העמים ושום אומה ולשון לא היתה יכולה להתגרות בכם ועתה בהוציאכם את החבמים מקרבכם ותמכרום לזרים, תהפכו לאויבים לבם ואהם נשארים עדה כוערים, עם סבל מכל העמים. ועתה הפלא הוא, כי אין מנהל לבם מכל הכנים שילדהם? כדור מלא חכמים מוכהקים לא ינאלו ישראל רק ביד חכם ונכון. לכן חלילה לבם מדחות דורשי חכמה מקרבכם. אדרבה, היו כלכם חכמים, אז לא תהיה עוד החכמה נכריה, ותשודה בעיניכם ולא תהיה צרה לאמונתכם ולכבודכם.

פתח משה ואמר: גם בי חשדו ישראל ולא

ומתנכלים עליהם למחותם מתחת השמים ולהשנית זכרם. איך תוכלו לשיבה במנוחה בנג ערנכם בראותכם צאצאיכם, אשר מפתחם ורבותם, אויביהם מבלים אותם והם מובעים בים של צרות ואין מעמד. הלרוק יהיה יגיעכם? ואיה ההבטחות הטובות שקבלתם? איה הכרית שנכרתה עמכם? לכו אכות קדושים, קרעו שערי שמים, בקשו רחמים, אל תהנו דמי לאביכם שבשמים, שבתר בכם ובזרעכם, קץ יהי הפעם לגלוהנו! אם יתמהמה הקץ ויבא לאחר זמן יש יחוש, שיבקש את זרע יעקב בכל קצוי תבל ולא ימצאם עוד. כי בניכם יוצאים מתוך מחננו כבוז וכמשממה למולדתם ונספחים על שונאיהם. הוי אושפיון קדושים, חוסו על עמרכם!

פתח אברהם ואמר: אין לכם שום טענה לאביכם שבשמים, אתם קלקלתם מעשיכם ועליכם להקנס. מה זה תחשבו? התדרשו מאה אלקי אברהם, שיקח את כל אחד מכניו בצצית ראשו וישיבהו אל הארץ אשר נשבע להתי לי? אם כן תחשבו לא תנאלו לעולם. גם אני הייתי כגולה כמובם שלש פעמים. בראשונה בחרן ואחרי כן במצרים ובסוף בארץ פלשתים ימים רבים. וככל פעם לא המתנתי עד שיקחוני מלאכים על אברוהיהם וישיבוני אל ארצי. ככל פעם שהיה צר לי בארץ נכריה שמעתי קול ה דובר כי כך לך מארצך ולא חשבתני את רגלי ועמלי מלכת וה' עזרני רק בארץ הניעדה לי. גם אליכם קול אלקים מדבר זה בטה: לך לך מארצך וממולדתך, אבל אתם בצר להם, קצתכם ממאנים לשמוע את הקול ויושבים בארץ הנכריה הקאה אתכם עד שיטמעו בניהם בגוים ואף השומעים ויוצאים יצאו אל מעבר לים, להתרחק מארץ אבותיהם יותר מאשר היו עד כה וכלכם יושבים כחבוק ידים ואין חולה על שבר עמכם.

פתח יצחק ואמר: אין לכם להתאונן על אלקיכם. בי מי זה גרשכם מארצכם? שקר הדבר, כי מלכות אדום בערה אחריכם עד אחד והעבירה אתכם בחזק יד מארצכם ופזרה אתכם בכל ארבע כנפות הארץ. בדקו בדרכי ימיכם והמצאו, שמלכות אדום לא הגלתה מארצכם רק מתי מעט, אבל הניחה את רוב מנינו ורוב בנינו של העם בארצו וכן היה גם בנלות בכל, הבשרים רק את ראשי העם ומעט אנשי הצבא לקחו בשבי, אבל הניחו את עיקר העם על אדמתו. רק אתם בעצמכם אהבתם לנוע אל אחרים ולהפקיר את ארצכם בידי זרים ואחרי כן אתם באים בתלונה על ה' שהגלה אתכם, שקר הדבר, ה' לא הגלה אתכם, כי אם אתם בנדהם בארצכם ונפזרתם ככל הארצות ברצונכם, כמו שבתר יעקב אביכם לחרן בצרתו. ע"ב אהבתי את עשו בכורי, הקבוע בארצו ועובד ואובל וסובל תבל כמוני. אני ככל אשר עבר עלי לא נמשתי את ארצי. אמרתי יעבר עלי מה, פה אשב ורק את

אנו, שהבחרים יחשו, כמו שהחשו עד כה בראותם שציריהם מתחברים לאויבי עמם. אך העם עצמו בודאי לא יחריש. העם ידע מה עשו לו ההלניסטים החדשים, המוסרים זכויות עמם לשונאיו ברשעתם ובקלות רעתם, העם יצות, יריע על אויביו, העם יזעם, יקוב צורריו הפנימים וישימם לקללה ולחרפה ולדראון עולכ. העם ידרוש באספות פומביות מאת הממשלה, לגרש זדים ארורים מלפני כסאה ולעשות את רצון העם ולא את רצון בוגדיו. גם הלאומים האחרים בבוקוכניה ידרשו מאת הממשלה, שלא תקפח זכותם, להגדיל בשקר את מספר האשכנזים, הרוצים להשתרר עלידם ככת היהודים, הנספחים על דגלים כזרוע. עוד לא נגמר הדין וגם הממשלה של בינרט ובילינסקי וקנאי האשכנזים אינה בטוחה עוד, שתאריך ימים עד כוא החלטת ועד המדינה הבוקוביני לפניה, כסאה מהנודרד ונמיו לנפול ואין יודע עוד איך תהיה צידת הממשלה יוסודי הממלכה בעתיד.

פיליטון המן.

אינטרוויא עם האושפיון.

לא "צדיק" ולא בן "צדיק" אני ואינטרוויא היתה לי עם האושפיון הקדושים, שבקרו את סבתי אשהקד באשר הזכנתים. לא פרסמתי את הדבר עד עתה, כי העורך נ"י אינו רוצה לפרסם רק דבר דבר בעתו ובכש את נבואתי עד הגליון אל סבות הזה. באחד מערכי חול המועד היה הדבר. אני יושב לי לכדי בסכה וסועד לאור הנר וחושב בדבי: אלו זכותי לגלוי האושפיון, כמו ששמעתי מספרים על צדיקים ידועים, לא הייתי שומה, לבקש מהם, שיגלו לי סודות כפלפול סוגיות קשות או בתעלומה סתרי תורה, כמו שעשו יודעי ח"ן, כי-אם דרשתי מדם עצה, איך לפתור שאלת היהודים בני בניהם או בלשון פשוטה: איך להביא את הגאולה. אחרי הסעודה ישבתי עוד ועינתי בספר וחכיתי, שיביאו לי כוס תה חמה, אך כפי הנראה שכחה אשתי להביא ואני ישבתי בפוף על ספרי ולבי כל עמי. כהייתי כך שקוע, חצי חושב וחצי מדמה והנה האודחים לפני. קפצתי ממקומי ונתתי להם שלום והחזירו לי שלום. בעין ילדות היתה כי ולא עשיתי מעשה אותו זמן, שבאשר באו אליו מלאכים ככרם בארוחה טובה תחת צל ענפי העצים, כי אם עשיתי מעשה נכדו, שבאשר בא אליו מלאך התאבק עמו. גם אני העמדתי פני כמו לריב עמהם, כמובן בדרך-ארץ. דברתי עמהם בעין תוכחות: בניכם הגם בצרה גדולה, זה קרוב לשני אלפי שנים הם מתהלכים מנוי אל גוי וממלכה אל עם אחר והגם דוויים וסחופים, כזיים ונדכאים, העמים הורגים בהם

ישהבר יותר. וכשוב אליה סטאשעק מחדר אביו עמדה בכר לכושה וסדורה הפולני מוכן, ללכה אל ביהב"נ.

"מאמיושו, אמרי לי למה ליהודים סכות", הפציד בה הקטן בראותה, כי היא יוצאת.

"ומה אמר אביך?"

"לאבני אין פנאי, מאמיושו, אמרי לי אט".

"הגח לי סטאשיוניו, מה אתה מטרידני בהבליך", גערה בו. ובהוציאה את שעונה קראה בחרדה:

"אך יעזום מאריא, יעשמשע סיען ספזישניע נא יזכור!" (הוי ישו ומרים, הנה אחר את מועד הפלת יזכור). מיד נבלמה בהזכירה הפלה יהודית ופניה התאדמו וכרוצה להשכיח חטאה נשקה את בנה על מצחו והזהירההו, שלא ישתובב ויצאה. וסטאשעק נשאר לכדו והחקירה על-אדות הסכות לא נתנה לו מנוחה ובל אשר הוסיף לראות בעד החלון את הסכות כן התלהבה בקרבי התשוקה, לדעת סידן וטעמן ורץ מחדר לחדר, לשאול את אומנתו. כרוצו נתקל בחבילות ובריהטים המפוזרים על הרצפה וטרם העמדו על מקומותיהם ולא מצא איש, דק אחותו הקמנה רוכבת על מקל, אשר ראש סום בקצהו העליון. היא הזמינה

סטאשעק יצא סר וזעף, כי הכלימו אביו ולא גלה לו את הסוד, למה ליהודים סכות ושכ לאמו בפנים נזעמים.

והנבירה מאנדעלסארט לבושה בכר והיא משימה מנבעתה על ראשה ונכונה לצאה. הסכות שבחצר הזכירה זכרון אכזויה המתים. צורת אמה התיצבה כמו חיה בזכרונה. היא זוכרה, כי אמה הוליכה אותה בכל חג אחרי מות אביה בדמי ימיו אל ביהב"נ, להזכיר נשמתו והרתורי תשובה כאו בקרבה, כי מאמינה כהבלי שוא הירה מטבעה, ורגשי נחם אכלוה ולכה אמר לה, כי מה שהיתה מוכרחה להשפיל עצמה ולהעתיק מושבה אל רחוב היהודים הוא ענש על אשר חדלה ללכת להתפלל אל אביה בשעת "יזכור". עת חגג עתה, נזכרה בראותה את הסכות והיום או מחר יהפללו "יזכור" ועלי ללכה, לשפוך שיחי לפני אבי. ומיד זכרה, כי דאתה ב"קריער" מודעה על-אדות הפרת "יזכור" כביהב"נ. וחפשה אחרי הגליון ההוא ומצאה, כי היום כשעה 10 יהפללו את ההפלה בעד המתים. "מוברחה אני ללכת, החליטה תיכף, היום הוא היום הראשון לשכתי בדירה החדשה, התפללה לאבי ולאמי, כי ישתדלו בעדי, שבעלי

הוא לא יסבול עוד צרות רבות כמותו, לו יקל להרחק "בניהם".

"מה חפצך בני", שאל וכזרועו חכקהו ולכו מלא אהבה אליו.

"סטאשויו, למה... ליהודים סכות כחצר?" שאל הקטן בעזו בראותו, כי אין לאביו טיגא עליו.

"למה? כך, הם צריבים".

"ומדוע איפא אין לנו סכה כחצר, הלא גם אנחנו יהודים!"

"מי זה רגיד לך?" גער בו אביו כהחלה, אך כהוך כדי דכור זכר, כי הוא צריך עתה ליהודים והקן דבריו: "אמנם גם אנחנו יהודים, אבל יהודים אחרים לגמרי. אנחנו... אנחנו — והוא מתעמק במחשבותיו לרנע, לחפש אחרי מבטא הגון — מי סוין פאכטעמפאָווי זשידוי" (אנחנו יהודים מתקדמים).

"מה זה פאכטעמפאָווי אבי?"

"פאסטעמפאָווי דם, מדוע לא תבין, חכמים גדולים".

"והיהודים אינם חכמים? אבי".

"הגח לי סטאשויו — נתמלא אביו חמה — לך לך אל אמך, אין לי פנאי למענך!"

האמינו כי, כי זר הייתי בעיניהם בחכמתי וחשודה וזרה היה גם תורתו להם. פעמים רבות מרו כי ונאצו עזתי ובחרו לעבוד את מצרים וללכת בדרכיהם משמוע בקול אלקים אשר על שפתי. את עזתי הטובה, לעלות אל ארץ אבותיהם ולבטוח בכח אלקים אשר בקרבם, סכלו ואמרו לשוב לעבדותם. איהוה ומופתים דרשו ממני וגם אז לא האמינו כי וחלקו עלי וקנאו בשררותי ובחרו בשררות זרים. גם היום הזה לא שבו עוד מדרכם. האנשים הדורשים טובתם ורוצים לקרב ישועתם כמעשים מכוונים לטובתם בשמעם בקול אלקים, שהעיר את רוחם, לשוב לחונן אדמת אבותיהם ולעשות קץ לגלותם מעט מעט — האנשים החלוצים האלה שנואים ודחויים לבם, בוחרים אהם בעול זרים ובלחצם ובשנאיהם ובכל זאת גם בדרכיהם והמרו את פי ה' הרובר בפי יחידו סגולה. אותה ומופתים אהם דורשים מאלקים. אבל אלה לא יוביחו מאומה בזמן הזה. גם החסידים שכבם לא יאמינו בהם, אם לא יעשה ה' את הנסים בידי רבם, כי-אם בידי אחר. איך יחפצו תופשי התורה, כי ירצה ה' את מעשיהם וישלח גואלו בידי אחד מהם, אם עשו לחוק שהתורה והרבנות העובר בירושה מאב לבן אם חכם ואם סבל הוא. ואף אם יבא חכם יודע תורה כמוני להורות את ישראל, אם איננו בן רב או רבי לא יבשר בעיניהם. על בן תפוג הורה ודרכיה כעויות כדוד הזה. ואולם אני לא בן עשירי. גם לי היו בנים הגונים ולא מסרתי גדולתי בידיהם אחרי מותי כמצאי חכם ומנהל מוכשר מהב מבני יוסף, שלא היה בן נביא וחכם. לא שמעתי עוד סוף דבריו, כי קול אשתי צלצל באזני: מה לך נרדם פה בקור ובחשך, הנר נדעך והגשם דולף, שוב הכיתה! הכחמט.

מכתבים מטרי המדינה.

פרמיסלא. פיגרום קמן. אין עם שילחם המיד מלחמת קיומו מכית ומחויץ בעם ישראל. אין עם אשר רבו מהנגדיו ומצמיתיו כמונו. ואת כל מעבר חייו נוכל לחשוב לשרה מלחמה, אשר עליו אנתנו נלחמים מלחמת הנופה, וחגורים כל היום כנשק מפתח בלילות. דב שונאינו בים נגרש, מן הפקיד העומד בראש, עד שומר קמן נשרשה השנאה כלבם. — כיוה"ב פרץ בעירנו פיגרום, שאין לו לבוש בפני הפוגרום הקיובי. המניסטרט העירוני חפץ להקן את המסלה הצרה של בית הכנסה, ובחר לעשות זאת דוקא כיוה"ב ויען כי עבודת הפועלים הפריעה הפלתם של יהודים רבים, בקשו מהם, שירחו עבודתם למחרתו. שומר אחד, ששמע בקשת היהודים, פקר על הפועלים, לכל ידחו עבודתם. יהודי אחד שמחה על זה, נמחץ קשה מחרב השומר. בין כך באו שוטרים רבים, וחרבותיהם

שלופות כידיהם והכו את כל עובר ושכ. ענלון אחד, שעמד באילם ביהכ"ס עטוף בפליתו ובקימלו ומתפלל, נחכר משומר אחד בתנופה חרב וידו נפצעה קשה ונגקח אל ביה"ח. השערוריה הזאת העירה חרדה גדולה בעירנו. הציר ד"ר ליברמן ערך מחאה להמינים-טריים. — בשבוע שעבר נשרפו פה שני ילדים יהודים, בני המוגז י"ן ד. צ. ילדה אחת הדליקה שפיריטום ובאי-זהירותה נזק השפיריטום הכוער על פניה. אחיה הקמן, שבקש לכבות את האש, אחזה האש בכנריו. כבוא אמם מצאהם שוכבים מהים.

K.
סאנדובא-ווישינא. מעשה קעפעניק בגלי-ציא. לפני שני חרשים נצולה נערה יהודית, אשר חפצה להמיר דתה בלבוב, באופן מופלא ומיסטריזי, המזכיר לנו את מעשה הרצען מקפניק. נערה יהודית מכורקי אצל טרנופול באה אל בית הנזירות בלבוב וחפצה להמיר את דתה. מאליו מוכן, שהאחיות הרחמניות ראו את המציאה ונפלו עליה, ובחפץ לב ספחה אליהן. ימים אחדים אח"כ האשים אביה אותה, כי ננכה מאתו בסף, אבל כמשפט הצמדקה, שאביה הפץ להנקם בה ויצאה זכאיה. בעבור שוב ימים אחרים באו אל בית הנזירות שני אנשים, אחד לבוש בגדי פקיד פוליציא וחרב בצדו ואותות כבוד על חזהו, והשני בתור קומיסר. האנשים הראו בתב חתום מביה"ד הלבובי, ודרשו, שהנערה הסע עמה אל בית-המשפט. הנזירות נתנו את הנערה על יד האנשים, ומאו נעלמו ועקבותיהם לא נודעו. הפוליציא דרשה וחקרה, אבל ללא תועיל. וזה עתה מודיעים העתונים, כי נמצאה הנערה ע"י זשנדרמים בעיר מזלדהה הנ"ל. על שאלת אלה האחרונים מה לעשות עם הנערה, ענתה הפוליציא הלבובית, להחביאה באיזה מקום סתר וכמות. (!) אבל בינתיים נמלכה הנערה והביעה את חפצה לשוב לדה אבותיה, והרשות היתה מוכרחה להוציאה לחפשי. — מענין היא העובדא, שמביא עתון פורני אחד בשם אנשי העיר הנ"ל, כי שני האנשים, שהוציאו את הנערה מבית הנזירות היו הציר היהודי למועצת הממשלה הד"ר נאלד, והציוני ד"ר וואלדכאן מטרנופול. אם אמתיה היא הידיעה הזאת לא נודע ולא נדע לעולם. ככל אופן, יש לנו לשאול שאלות רבות: למה לנו להלחם עם שונאינו אלה, האורבים על בנות ישראל בעל טרף, בערמה ועקבה? מדוע אין "צירינו" בעד המדינה ובכית הנכחדים, המהימרים להיות לאפטרופסינו אצל הממשלה, מוצאים די כח ואמץ לצאת כנלוי ולמחוח נגד העול והרשעה הזאת? מדוע אין דורשים במרץ ובגלוי מן הממשלה לשכור את החקים מפני הקלריקליסמוס, המברוח אותה לעבוד עליהם והאוכל אותנו בכל פה, ולבטל את משפטו של המניסטר פינסק הירוע? א"ש.

יעויערנא. ה' השירי הר"ע. כמוצאי שבת שובה נאסף אל עמיו נשיא ערת עירנו מר יוסף העליטשער בשנת החמשים וארבע לימי חייו אחריו מחלה בברה וקשה, היא מחלת הפרטן הנוראה. הלכ ימם, יודים הרפינה והעט ירעד בידי בכתבי את הרברים האלה. חרדה אלקם נפלה על כל העיר לשמועה האיזמה הזאת. כי איה סופר איה שיקל את רב טובו וחסרו לאנשי עירנו. מדותיו החמודות לא הסולניה בבתם אופיר, ביהו היה פתוח לרוחה לכל דורש חסר, ולא רק מקופת הקהל, כי אם מביסו המטיר כגשם נרבות בסתר ובגלוי לכל מרגפש וקשה-יום, ויבלבל דבריו וחסרו המיד כמשפט צדק ער כי היה לנס הפארה ולאור צדקה בעדתנו. המנוח הנדיב הזה קבל את כל אדם כספ"י, ובחכמתו אשר האירה פניו הצוהלים ובמדברו דנאות, אשר דבש וחרב תחת לשונו, יצק שמן נוחם על פצעי לבב אנשי, אהבת חסד נוססה בקרב לבבו הטהור וצרות אחיו העניים עד נפשו ננעו. חיוון אנשים באלה לא נפרץ הוא בכל מקום, ומה גם בערתנו הקפנה לא הניח אחריו כמוהו איש מבובר בעיני כל ביראים כנאורים, כי יותר שהיה איש המופת הזה רד עם אל, גם עם קדשי הרת נאמן, רחים רבנן ובכבוד ההורה התיסר, לא מנע את עצמו מלהיות חבר לאנדהנו הלאומית, והתקיה", מדי שנה בשנה שלם את השקל, וכל מפעל רעאלי בארצנו קדוש היה לו. ידא גם עם סופר מהיר, הקצרנה שפתי אמנים לתאר בחרט אנשי, אשר פעל ועשה רב פעלים זה לטובת העיר ואין חקר לצדקותיו, אי לזאת את שם הכבוד יוסף העליטשער יהרנו כלם, וזכרו הטוב יהיה חרות על לוח לבבנו עד עולם. ימים אחדים לפני מותו נתן מעובינו סך חמשת אלפים בהרים בתור קרן קימת לטיבת עניי העיר. דעת לנכון נקל, כי בכוד גדול עשו לו כמותו, בהדרת קדש נשאו את גויהו, וכל אנשי העיר מקמן ועד גדול, כתובם גם החוכרים ובעלי האחויות מהסביבה, נהרו אחריו ממתו, לגמול לנשיא הערה מר יוסף העליטשער את החסר האחרון. ויהי כנסוע הארון ובא עד בית ד' נאסף קהל גדול, לשמוע את קול ספור מספר המרוים, אשר נשאו עליו הרב הגאון מו"צ דפה מר אשר זעליג אפמאזיוצער נ"י והמניד מישרים מר מאניע נאלד מטצ'נאזא, ובדברים היוצאים מן הלב הארו לפנינו בצבעים בהירים ונאמנים את יקרת האברה, שנאברה מאתנו, וכל העם געה בכבי. ובכית מוער לכל חי במרם הורד ניה הנעדר לקבר, הספידהו עוד הפעם המניד הנ"ל בהשכל ודעת. ואחריו החרה עוד מספר אחד מר יוסף אסמערזעצער, ירדו הנאמן, בשם אנדה, והתקיה". ינחם ד' את בנו יחידו מר יעקב העליטשער ובתו היחידה מרת שרה יפה, אשר נפשה היתה קשורה בנפש אביה היקר, גם כל משפחת המנוח בתוך אבלי ציון וירושלים.

אחד ממבנדיו בחייו ומוקיריו זכרו כמותו. שמריהו אימבר.

מכתב מאמריקה.

ניו-יורק. סוף אלול תרס"ט. זה אחר זה באות הבשורות המפתיעות ע"ד התיר קוק, מגלה הציר הצפוני. העתונים מלאים מאמרים אין קץ וקוק הוא גבור היום. הגלוי נרם ערכוב מחות חזק ויסלף דעת חכמים. אין קץ לדברי הרוח ולהג הרבה, אשר ינבבו פה כל העתונים ויתוכחו על-אדות עור הדוב, אשד עוד לא נהרג. ופתאם רעם וברקים, בשורה חדשה, פקיד הצבא פירי גם הוא גלה את הציר הצפוני. מעשה שמן, כמעט כפעם אחת גלו שניהם את הרן, אשר קשה לעמוד עליו. — ואמריקה נחלקה לשני חלקים, לשני מחנות, המריבים על אדות משפט הכבורה ובכל מקום, שאתה הולך תשמע ריב דברים ובינתים מבחישים הנבורים קוק ופירי דרך המלגנרף זה את זה וגם מאשימים זה את זה, ריב ומלחמה דרך האויר...

וקרות שבעת ימים. ועוד ספורים באלה הרבה ספרה לו קאשיא על אדות היהודים הארורים וחמאם והיותם נעים וגדים בעונם ואין מרחם עליהם... וסמאשעק עומד ומאזין ומקשיב ומשתומם ונרמה, שחמטמו היה לאון שלישיה, לחייו בוערות כאש, עיניו כלפידים וחזוהו מלא חמת נקם ומשממה ליהודים הארורים והוא נכון לדדת ולעשות תל שמם מכל הסבות של מקוללי אלקים. "רמם בראשכ! קרא הקמן בסוף, אלו הייתי קיסר, הייתי מצוה להשמיד ולהרוג את כלם". עתה, בכל קצפו על היהודים הזדים היה שבע-רצון, כי נגלה לו סוד הסבות ובפנשו כאחותו לא סרב עוד לצחק עמה ובצחקם בסוסים וברוצם ככל החרדים, זמרו את שירם, שלמדתם קאשיא המבשלה: "זשירי פארחי, קאמאליצי סאנארחי". יעקב מייזל-מול.

מורים דונפולד חשף עוד הפעם את זרועו, ל"זכוננו" במפעלי. בדברים מלאים כשרון אמנותי הוא מתלוצץ על התורה. הוא מהאר שני יהודים המימים, אשר התפללו על אדות קריעת ים סוף, ובעוד שהסופר היהודי, משורר הניטו, מלעיב ככתבי קדשנו ומנבלם בזדונו, באותו שעה, כמעט תיך בדי דבור, מופיע מאמר מסופר אנגלי גדול, לימאן אבאט המוציא שבועון מצוין באמריקה. במאמר זה מנתח הוא את ההנ"ך שלנו ומראה בעליל, כי כל ענפי הספרות נמצאים שם. מה אהם רוצים לקרא בקחתכם את ההנ"ך בידכם, היסטוריה, פלופספיה, מוסר, שירה, דראמא, פנטמיה? רוצים אהם דראמא, קראו שיה"ש, העומד בלי דוגמא בספרות, אפשר רוצים אהם אומנות, קראו רות, אולי ספור היסטורי, קראו אסתר, או שמא לעג, קראו יונה, או יבול היות, כי רצונכם למצא המונה אמתייה מהמיות וישר במדינה חפשייה, קראו בכפר דברים, אשר ערכו עולה לכל הפחות לערך ספרו של מאטעסקא, רוצים אהם טריגריה, עפאס, קראו איוב, אשר מבטו בטבע האדם עמוק הוא הרבה יותר מזה של הומר היווני וגם אינו ניפל מהאמלעט. הוא ספר של נסיון אנושי, שערכו שוה בכל הזמנים ולכל בני אדם. הסופר לא גלה אמנם אמריקה חדשה, הדברים ישנים-חדשים מה, אבל הכאתים להראית מה בינם לכן אלו המתאמרים להיות משלנו. מה תענה רבי משה משורר לדבריו של הסופר הזה, גאון ספרות אמריקה! אני שואל מה יענה, באמת נקל לדעת זאת, הוא ישא משלו הרגיל על שפתיו, שהוא יודע כבר בעל פה: "איך האב איהם אין דער ערד, כדגש, כלום יש לי איזו מיכה הנאה ממנו?"... המשורר הגדול רק לזכות הנאה הוא דורש וכותב וגם דרישה שלום פשוטה יקרה אצלו מאד מאד... אבל חושב אני, אם אניד לו כי געמע אמר: "איך הארטצ די ביבעל פיר ליעב און וועיט, דען פאסט איהר אליין וואר איך מיינע זיטליכע ביל-דינג שולדיג" אפשר לא יענה לי בזאת.

ב"המצפה" גריון ל"ג אני קורא אדות יהודי אנגליא בחיי הצבור וזה עירנו לכתוב איזו דברים על אדות יהודי אמריקה בחיי הצבור. היהודים באן אמנם נוטלים חלק בחיי הצבור, אבל לא חלק הגין כאשר היו צריכים לקחת בתאמה למספרם הגדול. ישנם לנו שופטים וקטיגורים גדולים, ישנם לנו בעלי הון גדולים המשתהפים בעסקי הארץ והממשלה ומסיעים להצלחת הארץ והפרחתה. אבל בדרך כלל אין יהודים מהמנים למשרות גדולות ואם לפעמים יזכו למשרה כזאת, כמו עתה שנתמנה יהודי למזכיר מדינת ניו-יורק, הוא רק פרט היוצא מן הכלל ותוצאה מהפוליטיקה השוררת. אבל יש כאן מוציא עתונים יהודים וכמעט שכל העתונים, גם אלו שבידי זרים, מתנהלים בידי עתונאים יהודים חרוצים. בין המוציאים יאור ראויים לחשוב: פוליצער, אָקס, שמרויס, פראנקעל, (משפחה הגאון ר' ברוך פרענקעל), אשר כהם והשפעתם גדולה בעתונותם: "טיימס", "גלאַז", "ווארלד", "סון". חוץ מאלו ישנם לנו גדולים ממין אשר אין בארץ אחרת והמה "גבורי כח" Prize fighters, אהלשים מפורסמים, המכים את גבורי אמריקה היותר מהוללים, והגבורים היהודים האלה הם במספר הגון ומפליאים כל הארץ. כמעט כלם ילידי הניטו מה, המעכב את התפתחות הגוף והמה עומדים ראשונה באומנות זו של האבקות והבל מביטים עליהם ככבוד כעל גדולי הרוח. כן היא בארץ החפש פה מתחילים אחינו להתפתח באופן טבעי גם כנחם גם כגבורתם. ואם כאמריקה כן, על אדמת זה, איך יהיה בארצנו אני!

מבית החולים הגדול של יהודי גליציה מודיעים, כי המשורר המפורסם נהלי הערץ אימבער, מחבר השיר הלאומי "התקה", השוכב שם על ערש דוי, הוא חולה מסובן. לפני חדשים אחרים ראיתי את המשורר בפעם האחרונה. מראיו עורר חמלה ורחמנות בעיני רואיו, כצל היה הולך ונפול. כל חייו באן היו חיים של צער ועניות, בלי שלות משפחה וחיים מסודרים זרים היו לו. הוא חי מחסדי הנדיב יעקב שיף, אשר העניק לו בכל שבוע חמשה דולרים

באמצעות המשביל מר פרידוס ראש בית עקד הספרים הגדול בניו-יורק, הסופר היהודי הרומני מר. יאנאוויטש, אשר הסופר מר כובש"ן הרגם שנים מספוריו ב"רמת המצפה", בא לאמריקה, להשתקע פה. לאט לאט נעשה ניו-יורק למרכז סופרים, אבל השפעתם ורשמם אינם נכרים בחיי הצבור. וכמעט שאין אהה מוצא אותם, כלתי אם החפש אחריהם בנך בחדרים הצדים של איזה הלמוד תורה, המשלם עשרה דולרים לשבוע למוריו, איה יחזקאל לעוויט, איה דוליצקי, איה אימבער ועוד כמה וכמה כשרונות רעננים, איה הם? ארצנו היא ארץ, אשר הסופרים והחכמים נעשים בה לעגלונים, לפועלים העובדים בזיעה אפם והעגלונים והסנדלרים נעשים לחכמים וסופרים. רבותי, זה היא עובדה ולא ניומא.

בתי-הספר העירוניים נפתחו ביום ה"ג לחדש ספטמבר, והשלמון העליון בעירנו הודיע, כי 66,000 ילדים יהיו מוכרחים להסתפק בלמוד של חצי יום אחת יום שלם מפני חסרון מקום. נפלא הדבר מעט אם נדע שהוצאות העיר בשנה עולות למאה וחמשים מיליון דולרים ולא השיג ידה לכנות די בתי-ספר. ארבע מיליונים מוציאה העיר על בתי ספר בכל שנה ושנה וזה אינו מספיק. זרם הנרידה לאמריקה ההגבר שוב ובני הגויים צריכים ללמוד. ביחד עם ההודעה הנזכרת ראיתי מודעה אחרת מאת ועד הרופאים על דבר מחלת השחפת בתוך ילדי בה"ס. לפי הכורעה נדבקת המחלה הזאת בילדי בה"ס בניו-יורק באופן נורא. כ"ח אחוזים חולים במחלה הזאת, ולא נפלא הרבר בהנאי החיים, אשר כם מבליס הילדים בילדותם בהגישו הצר, אשר מראהו כמראה כלוב.

במוסדם של היהודים האשכנזים במת-ההתכוללות Education Alliance בחרו את ד"ר שמואל ביכלער יליד אונגן והלמוד פרסכורג לרב ומטיף. הצעיר הזה הוא ציוני נלהב, מסור לציונות בכל נפשו. רבים מהפלאים על הדבר, אבל מובן היא, כי אי אפשר לאדוים האלה, לעמוד נגד הרוח השורר עזה ברבע היהודי, אשר הוא כלו ציוני.

רסיציאליים-טריטוריאליים התאספו לאספתם השנתית בפילדלפיה בשבוע הזה. ואם נביט על מהלך האספה והחלטותיה נראה דבר מענין, כי הארציות מתקרבת אל הציונות. כי החליטו שכאשר תשיג ימ"א את כבל יתאחדו הארציים עם הציונים לארגניזציה אחת להכלית התישבות היהודים בשני מקומות, ב"ארץ ישראל הרחבה". גם החליטו, להשתתף בקינורם בשביל ההגרה היהודית המתעדר להיות בוויין והציע שג את ענין כבל והסתדרות ההגרה העכרית. לפ שהינה "ההחלטה הזאת -- כותב ד"ר נ. סירקין הידוע -- היא צער גדול קדימה על דרך התאחדות גמורה בין הארציים והציונים, כי בזה נפתח שדה פעילה גדול בשביל עבודה משותפת בשביל פלשתיה. ובנוגע להתאחדות כל המפלגות המוציאיות הלאומיות החליטה האספה, כי עוד לא באה העת להתאחדות גמורה מפני שהעבר והאידיאלוגיה של המפלגות מפסיקים בנייהן. אבל המפלגות יצאו על דרך ההתאחדות וממנה לא תוכלנה לסור עוד, כי אם בכל צעד יצעד הן מתקרבות אל אחרות הארץ ואחדות המעשה.

ש מ ד א ל מ י ל ר .

מחרוב ומרחוק.

שונות. כמדינת לואיסאנא באמריקה הצפונית עלה הים ושטף מקומות רבים כשלש מאות נפש אדם גועו במים. שטף כזה היה גם "בסוריה וכמאה איש מתו. — ד"ר קוק, מגלה הציר הצפוני בא לניו-יורק ונתמכל בכבוד מלכים. העיר ניו-יורק כבדתהו בתאר אורח נכבד, כבוד שלא זכו לו עד כה רק שדשה אנשים וביניהם היינריך אחי קיסר אשכנז והפיטן האנגלי המפואר דיקנס. — כנוקובינה מטמלים מעט מעט את השפה האשכנזית השלטת בבתי הספר. מועצת העיר שטרנוביט החליטה

ליסר ב"ס מיוחדים לכל עם ועם ולבטל את בה"ס האשכנזים. — בצרפת קרו שני אסונות לפורחים באורי, המפיטן פרכו, שפוח באור בכנפיו (ערופלאן) נפל משמי מרום ונהרג, וארבעה פקודי צנא שפרחו בכספית אור נפלו מנבה מאתים מטר ונהרגו. — ביום א' יבוע זה נשנת ונפסק הכה האלקטרי של כל רמלנרפים והמלפונים בכך צפון אירפה וצפון אמריקה. סבת הדבר היא רעש אלקטרי. המתחולל באדמה והמוציא את המאור הצפוני הנראה בקיע כלילה בצפון. ביחד עם המחוח הזה נראים כתמים רבים על השמש. — שבע מנשי חשולמן עכדאל המיר נתפשו בוויין והובאו אל הפוליציא אך לא נכלאו. הן רוצות להשתכר בזמתן וברקורן.

*

הנהגה אוטונומית בפולין. המניסטריום הרוסי גמר את עריבת החוק עיר הנהגת הארץ הפולנית ביד הפולנים עצמם. זכות הבחירה לערים ולעדות תהיה לכל בעלי הבתים, המשלמים מס הרורה. הבוחרים יחלמו לקוריות, הפולנים יבחרו בפני עצמם, היהודים בפני עצמם 'הרוסים בפני עצמם. זכות היהודים מוגבלת. במקום שיש רוב יהודים אסור לבחור רוב יועצי העיר יהודים. אף בעיר כזאת לא יבחרו יותר מעשרים יהודים אחוזים ממא. יועצי העיר. בערים שאין ליהודים רוב בוחרים, יבחרו יועצים יהודים לא יותר מעשרה אחוזים ממא יועצים. אסור לבחור ביהודי לראש האזרחים ואף לא לראש קימסייה העוסקת בהנהגת העיר.

בית העם בכרודי. ביום א' ב' דההמ"ם יחוגו אחינו בכרודי חג חנכת "בית העם", שנבנה ע"י העם היהודי וכנדרבותיו לצרכי כל עניני היהודים. חבנותיהם ואספותיהם.

יהודי נאשם על רצח. במוצאי שבת 24 אפריל קרא בן האכר אוהורטשאק במיסמניו זת הסוחר היהודי פינחס זאמלער, ללכת אל אביו, הרוצח למכור לו פסלת של עורות ככשים. היהודים במיסמניו נוהגים, לתת דאכרים עובדי העורות ואדרות האכרים כסף מראש, לנכות חובם בפסלת של עורות. ואחרי שנששה פינחס זאמלער כסף מיד אוהורטשאק ולא יכול לנכותו הלך כשמחה אליו בתקוה, כי ינכה לו חובו. אבל פינחס לא שב עוד. כי בן האכר הרגהו בבית אביו. להפטר מיד הנישה. אשתו יצאה לחפש אחריו ובן אוהורטשאק אמר לה, כי שמואל פינחס צומערקאנרעל (יהודי קטן וחלש ונכה-רוה ומינל"ב) המתחרה בו הרגהו בראותו, כי קנה את הסחורה. שהוא בקש למנותה. בהחירה ודרישה הראשונה חורה פיוטר אוהורטשאק, כי הוא הרג את היהודי בבואו ע"פ קיא"ה. לקנות עורות והאכר פיוטר מאנדשוש והיהודי צומערקאנרעל השיאוהו. אח"כ חזר מדבריו ואמר, כי הרוצח הוא צומערקאנרעל לבדו והבטיח לו 2000 כתר לשתוף ולקבל את האישמה על עצמו ולהגיד, כי זאמלער עישק וחמם את אביו ובקש לנקום בו ואז לא יהיה ענישו רב. כשעת גמר הדין ביום 22 לח"ז. שהיה בסמאנסלב, הוכיח צומערקאנרעל צדקתו. גם האכר מאדשוש בפר בכל והוכיח, כי אדרבה הוא היה יריד ההרוג. אז חורה פיוטר אוהורטשוש שנית, כי היא לבדו הרג את היהודי וצומערקאנרעל נסי. אך הוא דבר על ההרוג כמה פעמים רעות באזניו והסיתוהו, לבל ימלח לו על החמם שעשה לאביו. ואח"כ הסיתוהו אחיו לגלול את אשמת הרצח על היהודי צומערקאנרעל. שני הנאשמים פינחס צומערקאנרעל ופיוטר מאנדשוש יצאו זכאים. פיוטר אוהורטשאק ישפט בב"ד של הצבא, כי הצבא הוא עובד.

עיר שרופה. בעירה לופאטין אצל כרודי פרצה אש במוצאי יוה"כ וק"כ בתי יהודים היו למאכלת אש. מאות בתי אבות יהודים חניס על פני השרה. המחסור נורא ואיום. בהשתדלות הציר שמאנד נקבע מעט כסף בלבוב ועיי ה"אליאנט", אבל אין זה מספיק עזרה נחוצה הרבה. בנות ישראל בשבי. יהודיה עניה מסרה את ילדה, שלא יכדה לגדלו בעצמה מפני רהקה. לנוצרות בכפר להחזיקו בשכר. באישר בפשה אטו, לשוב לקחתו אד ביתה. מאנה הנוצרת להחזירו ונדע לאישה היהודית, כי הכניסו האומנת והכמר את בנה בכרית הדת הנוצרית.

אל מי תפנה אשה שכולה כזאת? אל הדר רפאל לנדא בקראקא, שהוא לע"ע היחיד, הרב את ריב השכולים האלה. הוא דרש מאת בית המשפט לעזור את האשה להחזיר לה את הילד ולבטל את המרת הדת ע"י בית דפסקות הפוליטי, כי נעשתה שלא כדין. עתה בטל באמת המגיסטרט הקראקאי את המרת הדת, שנעשתה בקמץ באונס שלא כדין ופסק, שהילד שייך לכנסיה היהודית, והמשפט ע"ד החזרת היכר לאמו יוכרע בימים האלה.

מעשה פושע. האסטריריכישע וואכענשריפט. מודיעה, כי הציר היהודי במועצת המלכה ד"ר קורנדא — שנבחר מיהודים — משתדל לבטל את הקוריה היהודית, שתוצעה עתה כועד המדינה בנוקובנה, בשביל לתת ליהודים את האפשרות לבחור ציריהם בעצמם, בלי שתפות עם אחרים ובלי כבוד לאומיות היהודים. קורנדא לא יוכל לסבול את הנסיון הראשון, הנעשה כאוסטריא להכיר לאומיות ישראל, כי הוא בלי ספק יעכב מעט את התכלולות היהודים בעמי הארץ. (ראה מאמר מעשה בוגדים בגליון זה).

גלוסטון. פעולת הועד שר י"א להביא את היהודים גולי רוסיא לסערב אמריקה דרך עיר החוף גלוסטון החלה שוב. בימי המשבר של השנה שעברה נפסקה מעט העבודה ועתה שב הועד לעבודתו, כי נתרכזה הנדידה. הועד הראשי של י"א קבע ועד לתכלית זאת, שיטפל רק בהעברת הנודדים למערב אמריקה. מקום חווד הזה באמריקה ומטונה יהיה לו בגלוסטון עצמה.

תנועת השמך ברוסיא. בגלל הגזירות המתחדשות יום יום ברוסיא על היהודים מתרבים מקרי השמך. כמו בספרד הישנה, איש הבוגד בעמו בעת צרה לתועלת עצמו הוא בלי ספק נבל שבנבלים, ונבל כזה בוגד לרוב גם באשתו, אם אין אשתו רוצה ללכת עמו לאשר ילך הוא, ימאן אף לפטרה כנט פטורין ויעזבנה ענונה ויטח לו אשה רוסית. היח ימים שהסינווד הרוסי הקפיד, שלא לקבל יהודי בכרית הדת הנוצרית אם יעזב ענונה כזאת בין היהודים והטילה עליו חובה לגרשה. עתה כטל הסינווד את הרין הזאת והענינות מתרכות.

אשרי המתים וואלף: מי מאושר היום מכל? — בער: המתים, כי כל העסקים הם באדמה.

משרה הספרות והמדעים.

גרגרים אחרים.

(מספרי על אנרות ההלמוד אשר ארני בכתובים.)

מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה ואמאי קרי לה מצוה קלה, שאין בה חסרון כים וכו' והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכאז"א מבעט בסוכתו ויוצא בו' (ע"ז ג')

במאמר הזה יפלא למה נחר השם דיקא במצוה סכה ואיך אמר שאין בה חסרון כים הלא גם מצוה ארבעת המינים תלויה בחג הזה, שהוצאותיה מרובות כדמצינו בר"ט, שקנה לולב בארץ זון (סיכה מ"א: ובתום ב"ק ט': הזכירו אתרוג)? רבים מהררשנים פירשו המאמר ע"ד מליצה, שהקררה החמה היא בנוי להצלחה יתרה וגם אצלי מפורש במק"א (ע"ז). אבל לדעתי אין צורך בזה ואפשר להכין כאן הדברים כפשוטם והוא ע"פ מאמרם בסכה נ"ה: "שכעים פרים בנגד מי בנגד שבעים אומות" בו' ע"ש, ועפ"רש"י ז"ל: "בנגד שבעים אומות לבפר עליהם, שירדו גשמים בכל העולם, לפי שנידונים בחג על המים". ונראה מזה שלדעה רז"ל החג הזה מצמיח ישועה גם לאוה"ע (וכן מפורש גם בקרא זכריה י"ד). והנה מצינו כ"פ לחז"ל הרעיון, שלא נתנה תורה לאומות מפני שחמרה

להם. ההרגשה האידיאלית והשקפת חיים רוחנית, הנחוצות לדת-אל, ובספרי ברכה אמרו, שחזר הקב"ה על כל אומה ואומה לתת להם תורה, אך מפני השתקעוהם בחיים החמריים לא הסתגלו לקבלה. וגם כאן כונו לזה כי כשישאלו האומות מדוע לא נהנה להם התורה, יתן להם הקב"ה מצוה סכה, המצוה האחה, שגם הם מתברכים בגללה ואין בה חסרון כים, כי יצא הפסדם בשכרם ע"י הגשמים, אבל הקב"ה מוציא עליהם חמה מנתיקה, והדברים כמשמעם, שיכס בשדפון ותיכש הבואת הארץ ותהיה שנת בצרת ורעב בעולם ומיד יעזבו כלם המצוה הזאת, באשר רק הטיבה, הגשמים הלבב איהם, אבל החלק האידיאלי והעיקרי שבמצוה יהיה זר לרוחם כמו מקדם ואדרבה עוד יצטערו בקיומה, וזה יהיה לבנון אב, שאין להם חלק ונחלה בחכמת האלקים והתורה מתאמת רק לרוח ישראל.

מאמר דומה לזה, שיש בו הכונה הזאת, מצינו גם בגמ' ביצה מ"ו. שאמרו שם לענין שבת: "מהן שכרה אידעינהו (לאוה"ע) נשמה יתרה לא אודעינהו" (ע' רש"י). כלומר גם העמים האחרים יודעים להוקיר יום מנוחה אחר בשבוע, אכן רק מפאת הצורך הגופני למרגעה ונופש, אבל נשמה יתרה, רחב הרב והרחבת הנפש הישראלית, המתעדת כיום השבה בעולם נאצל ואיריאלי, אינם יודעים.

פרי עין הדר זה הקב"ה כו', כפות תמרים זה הקב"ה, וענף עין עבות זה הקב"ה, וערבי נחל זה הקב"ה. (ויק"ר פ"ל.)

הדברים האלה אין להם שחר כלל כהשקפה ראינוה ולדעתי המפתח למאמר החירתי הזה מינח במק"א. מצינו שרז"ל יחסו כ"פ הסגולות והכשרונות הנפשיים, אשר בהם חיון האדם, המעמידים איתו כסוג מיוחד משאר בעה"ח, להקב"ה, כלומר שהוא נהנם באדם, או שהם חלק ממנו (ע' למשל נדה ל"א. שלשה שותפים יש באדם בו') וקדמונינו קוראים להן "חלק אלוה ממעל", וע' בר"ר פ"ר (וחגיגה מ"ו), שחלקו יצירת האדם לשתים, יצירה מן התהוונים ויצירה מן העליונים והלכו ומנו התכונות שהן מן העליונים: "עומד כמלאכי השרת, מדבר ומבין, ורואה, כמלאה"ש", כי ארבעה הדברים האלה הם יתרונו של האדם על שאר הנבראים. ובמק"א (שם ויק"ר) המושילו את ארבע התכונות האלה לארבעת המינים ועשים לסמל הכחות הנפשיים של האדם באמרם: "השררה של לולב דומה לשררה של אדם [שהולך בקומה וקיפה, והיינו עומד כמלאה"ש], הדם דומה לעין [היינו רואה], ערבה דומה לפה [היינו מרכיב] והאתרוג דומה ללב [היינו מביין]". וע"כ רששו ע"ז הפסיק "כל עצמותי תאמרנה" כו', כי ע"י החוהם האלקי הסבוע באדם הוא כאלו מכרזו "ה' מי כמוך". ומעתה אין בל קשוי עוד במדרש הנ"ל, כי באמרם: "זה הקב"ה" רצו לומר: זה חלק הקב"ה שבאדם, יען כד' מינים אלו מתוארים התכונות, שיצירתן מן העליונים. [ובמק"א מפורש אצלי המאמר הזה עוד בע"א].

ואפשר, שכווננו לדעיון הזה גם במ"ש כסוכה מ"ה. "בל הנוטל לולב באגודו והדם בענתו מעה"כ כאלו הקריב קרבן". כבר הגידו לנו קדמונינו, שיתרונות האדם על הכהמה נתנו לו הרשות להשתרר עליה, לאבלת או להקריבה על גבי המזבח וע"כ אמרו חז"ל: "ע"ה אסור לאכול בשר" (פסחים מ"ט), כי היתרונות האלה אינם מפורחים אצלו כל צרכם, וכן יש בספרי דברי הימים הישנים, שחכמי האומות, באשר התקוממו נגד המנהג המשתה של קרבנות-אדם, אמרו, שאין רשות ביד האדם להקריב רק בהמות וחיות, שהיא עומד למעלה מהן, אבל לא אדם שבמותו, וא"כ זה הנוטל לולב באגודו, שהוא סמל יתרון האדם, הרי הוא כאלו הקריב קרבן, כי ע"ז הרשות בירו להשתרר על החיה והבהמה.

סנהדרין, שראו בלן להוכיח זומרון אותו. (סנהדרין י"ג.)

המאמר הזה ידוע ורבו בו הפירושים, ומה שנתפרסם ביותר הוא עפ"י"מ שכתב דיפלוטמ אנגלי,

כי כל בית נבחרים, שאין לו חלק מהנדר, אינו משלים העדותו, כי יק ע"י הוכוח וחלוק הדעות יוצא משפט אמה, וא"כ ב"ד שלא התוכח לא הוציאו דין אמה לאמה, אבל באמת אין זה ענין לכאן, כי כל זה רק בענינים פרלמנטריים, הסובלים המיד שקלא ומריא. אבל בעניני דת ודין לפעמים הרין גלוי ומפורש עד שאין מקום לוכוחים כל עיקר. לדעתי כונו חז"ל בזה להשימה החדשה, שמחוללה הוא הפרופ. לאבכראזא, שנמצאים חוטאים, שאין להעמידם בשורה אחת עם החוטאים הפשוטים, כי אלה גונבים ונוצחים רק מאיזה מעט וסכה, למלא נפשם בי ירעבו או מתוך קנאה ושנאה וכדומה, אבל הפושעים מהסוג הראשון הם הם חולי-הנפש, שמלידה ימכמן הביאו עמם המתרה הזאת. המאלצהם לגנוב או לרצוח, ולא בבית האסירים מקימם כ"א בבית החולים או בבית המשוועים. וזה מ"ש, שאם ראו כלם לחוכה ואין אחר מהם מוצא זכיה והצטרקות בער החוטא, לברר מה הכריחו לעשיית התועבת, פוטרין אותו, כי פישע בזה לסוג החילים יחשב.

אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה אם חומה היא נכנה עליה מירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארו. (ספ"ט ט')

מפירשי המקרא נתלבטי בכתובים האלה. ודעתי שהיא משל עפ"י מעט העת הישנה בחכמת הבניה (ארכיטקטאניק), שעשו או עפ"י פסלי נקבות, הנקראות קאריאטידען, מאבני שיש, שבגדיהן הארוכים ירדו בקו ישר עד כפות רגליהן והשתמשו בהם בתור עמודים לבנין, או לפתח השעה. ימי שידוע פרק כרכרי ימי האמנות ידע, כי השלמות היותר גבוהה השיגו הפסלים המפורסמים של הבנין הנקרא ערעבטהייאן בעיר אהוגא בארץ יון ושם שמשו בתור עמידים לאבכררה ונשאו על ראשיהם את הבנין. גם יש קאריאטידען חשובות כאלה בצרפת בגליל ארלעם בכיה תפלתם הנקרא סט. מרפאדימע, אך שם משמשות בתור נושאות הדלתות, ועתה אם נצירף לזה שהמיושר מדמה בכל השיר יפי מבנה גויה האדם לבניני תלפיות, כמו: "כמגדל דור צוארך" ועוד, לא רחוק לומר שרמו בכתובים האלה על הפסלים הנזכרים, שהיו ירועים בימי מחבר שה"ש. וזה שאמר: אחות לנו קטנה ושדים אין לה, הוא מדמה מבנה גוה למבנה העמודים האלה, אך מה נעשה לאחותנו כו' כלומר לאיזה סוג מהתכונות האלה נדמה אותה? אם חומה היא, אם היא בפסלי החומה, או עלינו לבנות עליה מירת כסף מפני יקר ערכה ואם דלת היא, מהסוג השני, נצור עליה כו'. ומדי דברי בזה לא אמנע מלרשוב גם מאמר אחד לחז"ל, שיש לפרשו בענין זה. ביומא ל"ח ספרו לנו רז"ל, כי "כשהביא נקנור הדלתות מאלכסנדריא של מצרים עמר עליו נחשול שבים למכעו, נמלו אחת מהן והטילוה לים כו' והיה מצטער על חברתה, כיון שהגיע למלה של עכו היתה מכצבצת מתחת דופני הספינה" ע"ש. ידוע כי המצרים היו האמנים הראשונים בחכמת הבניה, כאשר יעירו ע"ז שרידי קדמוניותיהם, ובפרט בבנין השערים וציורי ההירוגליפים, שעליהם הראו גרולות ונקנור היך להביא מהנערים האלה ולנטיע סגנון הבניה של המצרים בארצו. או קס עליו סער גדול כמו נגד כל מחדש, יהי כאיזה ענין שיהיה, עד שהטילו הדלה לים והוא לחם מלחמת תנופה ונצח במקצת. אבל צר היה לו על מה שרחקו מהנגדיו, וז"ש, שהיה מצטער על חברתה, והיתה יוצאת מתחת דופני הספינה, הרצון כי בבנין הספינות ע"כ היו כל העמים נדרים אחרי המצרים מפני שהיו הראשונים בזה והגיע הסגנון המצוי הזה אליהם ע"י בנין הספינה וקשוח הרפנות. וחכמים שבחוחו, כי בונתו היתה רצויה, לפאר בית אלקינז.

ובנה יש לפרש היטב מאמרם ברכות ח', שדרשו עת"כ איהב ה' שערי ציון, אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מככ"ג ובמ"ד, שיפלא מה שתלו ההלכה בשערים, ולפי דרכנו יובן, שאחרי

אקדמיה יבנאית חדשה.

מאת ד"ר יעקב יצחק נמרודר הרב ניאסי.
ג. היהדות הכללית היבנאית. *

בפרקים הראשונים ראינו, כי היהודים שואפים אחדות, כי ההתפתחותנו דורשת התחברות יהודית. אבל מדוע היה זה ע"י מוסד חדש ולא ע"י אחד המוסדות, אשר ישנם בישראל? החברות הגדולות שלש הנה למיניהן: א) חברות אשר לארץ ארץ לבדה, בחבר-הקהלות אשר בנרמניה ואשר באוסטריה, אשר מעשיהם לא יעברו את גבולות ארצם ואשר על בן, ככל רוב ערכם, לא הוכל להיות להם פקורת התאחדות כל היהודים. ב) חברות אשר עיניהן אל היהדות כלה, אך בגלל סבות אשר כרוח או אשר במעשה יסודן שמו להן גבול ידוע, כמו חברת "עזרה" האשכנזית או "אליאנץ" האוסטרית, אשר החסרנה התכנית הכללית למען היותן למסגרת רחבה מכילה את כליל המונח היהדות. ג) חברות אשר הבנית כללית להן: יק"א, חכ"ח, בני ברית, הציונות והארציות. אך גם החברות האלה עליהן להסגר בגבולות הענינים, אשר נהנו לפניהן לענות בהם, ולהרחיק מקרבן יסודות אנשים, ופעלים ידועים. חברת יק"א, אשר עליה לקים את מצות המה הגדול, ברוח הירש, ולפלא נתיבות לרוח הנדיבות אשר עליו, אשר פקידתה הגדולה ביהדות לכלכל את כספי בני ישראל למוצאיהם בתת להם אחזות לשבת והשכלה למצא נתיבות בחיים, הוכל לעזור לכל הנועה גדולה בישראל, ואולם עליה לשמור את משמרת עבודתה. חברת כל ישראל חברים, אשר מטרתה להושיע לנרכאי היהודים מלחץ הגוים הצורדים אותם, להרחיב צעדיהם תחתם בדרך החיים ולהוציאם מאפלת הכערה לאורה, החברה הזאת, אשר היתה מלאך מושיע ליהודים האמללים בני ארצות הקדם, שדה עבודתה גדול ורחב ידים מתתה את כחה הרבה מאד לענין הרכותי אחד. החבר "בני ברית", המנדל כהנים לעבודה שבלב, למעשי צדקה וחסד, אשר מעט ממנו מבחר אנשי החסד הנמצאים והנה הוא מקים מקרכו ממע לאנשי חסד לימים הבאים, החבר הזה דרושה לו הבנית הלשכות, אשר לא יקרב אליהן כל זר.

הציונות, אשר נולדה לדעיון אחדות ישראל ואשר גדלה בכח משא הנפש להאחד כל הכחות העבריות, העירה ועוררה עליה, על אדות תורת האומות אשר בשמה הגדול, רוח רבים מישראל. הארציות, המבקשת ארץ חדשה והמתנתה במעט את מוסרות ברית ראשונים, לא תוכל לאחד את כל היהודים, גם את הדבקים ככל לבנם ובכל נפשם בארץ מולדת העם, בארץ ישראל, גם את החושבים את ארצות מישבותיהם לבדן לארץ מולדת. רק חבמת ישראל והולדות ישראל לבדן תוכלנה להיות למרכז לכל היהודים. אף כי ישנם דרכים שונים להעריך את מצבנו בהנה ולעשות לעתידותינו, ככל זאת רק עכר אחד לכלנו והמוסד אשר יבנה ויכוונן על אדמת הקדש הזאת, על ההיסטוריה ואשר יהיה להעמיק ולהרחיב את חבמת ישראל היה יהיה לנס לכל העם. אף כי דבים בעמנו הולכים בחקר דברי הימים לאוד תורת מרכם, בכל זאת אמת נכון הדבר, כי לא רק הכחות אשר בחמר ואשר בכלכלה יסודם, כי-אם גם הכחות אשר לחיי הרוח, יעוללו עלילות בדברי הימים. ביחוד היה בח הרוח דב העלילה בדברי ימינו. לכח כזה היה תהיה גם אקדמיה יהודית מרבזית, אשר הוסד על יסוד היהדות הכללית היבנאית.

הכנוי הזה אין לו הכן מדיני ולא יביע כל חפץ או מגמה לשפך את ממשלתנו ברוח על עמים אחרים. תחת אשר המכמא כל-סלויות או כל-נדמניות, למשל, יביע מגמת פני בעליהם, להקים על את הסלויות או את הנרמניות בכח התחברות כל פנות העמים או השבטים האלה, כאשר ליהדות אין גם אחד נושא נפשו אל משאות שוא כאלה, כי אם אל זה

* שני הפרקים הראשונים התפרסמו בגליונות ל"ה ול"ו.

רוצה להניד לכם דבר הורה, אך מהירא אני, שיש בקרבכם תלמיד-חכמים גדולים ממני, לכן לא אניד לכם רק דבר על אדותי ואידכם על טובכם. זה לפני רגעים אחדים התעללהם בי, אך אלקים עד בני יבניכם, כי לא אמור לכם שנהא. רק לבי דאב לראות, שיהודים אינם רוצים לדעת גורל אחיהם ה"ירוק", כי ילענו לו, יוננו אה הנר וישכחו, כי גם הם גרים היו בארץ הזאת. איזו זכות יש לנו לדרוש, כי יושבי אמריקה יקבלו אותנו בסבר פנים יפות? איזו זכות יש לנו לכנוהם אנשי-שמים אם יהגדרו להגרת היהודים כל זמן שיש גם בתוכנו אנשים, המכזים את אחיהם הנר. אך מאמין אני כאמונה שלמה, כי אין זה מרוע דב ואין זה מדהנת האמתית. היא רק מדה רעה, שדבקה בנו בגלות. ואין זה פלא כלל, כל העולם לוחץ אותנו ומגרשנו ממקום למקום, מסכה לככה והסכה צרה מהכיל אותנו ואנחנו נחנקים בה. על בן אנו מכישים על הארץ, הבא להוסיף על דחקנו ולחצנו בעל שונאנו. אולם זה עתה התעוררה תקיה גדולה בלבי, דבר גדול למדתי מכם. אחד מכם הוציא מפיו דבר ידידות ומיד נהרעכו לבות בלבם והרגש היהודי האמתי נהעורר בכם ושכתי למצוא את אחי האובדים. היום היתי בבית הכנסת ובראותי את היהודים מנענעים כלולכיהם מזרחה ומערבה, נגכה וצפונה, נמראו עיני דמעות, כי מי כמוני יודע סיד הנענועים, לבל ארבע בנפות הארץ, אני שנודתי מרוסיא למאנדשור ולפורט-ארטור משם נשכתי ליפן ומשם באתי הלום, אין מקום בעולם, שאין שם עקבות יהודים. כנענועי הלולב דאיתי את הברכה האלמה, שיהודים מברבים זה את זה, מארבע פנות העולם. זהו אות החיל, המאסף את צבאותיו המפורדים ומחבר את כל סיני הצבא, את כל חלקי לאומנו, את דלה העם, הנמשלים לערכות, את החכמים, שריחם נודף למרחוק בהרסים, את כעלי המעם, הנאים כלולב, ואת אצילי העם הנמשלים באתרונו, לעשות בלם לאגודה אחת. החי אחדות ישראל! הרחמן הוא יקום לנו את סבת דוד הנופלת ושם יהיה מקום לכלם ולא ידחוק איש את אחיו."

"הידד! הידד!" קראו כל המסובים, "דברן מצוין הוא."
"הוא יהיה איש מצליח, פוליש קן וכספו ירבה", קרא אחד.

"לי נראה, כי הוא יהיה נכאי, וישחק בעצמו על מה שדבר פה וילחץ גם הוא את הגרים הירוקים".
כן חוה כל אחד דעתו. דק הזקן לא דבר מאומה, הוא השתקע כמחשבות. דבריו הצעיר עשו עליו כפי הנראה רשם גדול. אם ההחרט יען הוא היה הראשון שבוה את חצעיר בשאלתו הגאה "מי הוא זה?" קשה להניד. אבל הכל דאו, שכל זמן שדבר הצעיר את דבריו לא הסיר הזקן עיניו ממנו, כאכן שואבת משך עליו הדברן את עיניו וכל מעיניו.

"מאין אתה?" שאלהו כסוף ופניו חורו.
"מבוכרוביץ אני!"

הזקן רעד בכל אבריו. "מי הם אבותיך שם?" הוסיף לשאול.
הצעיר נאנח ואמר: "את אבי לא ידעתי מעולם, הוא עזב את אמי לפני כ"ה שנה בעוני ובחסר כל עם שלשה ילדים ועבר לאמריקה ושכח את כל בני ביתו עצמו יבשרו. כאשר גדלתי לקחוני לצבא והייתי כמלחמה ונפלתי בשבי ביד היפנים. שם השגתי מכתב, כי אמי ושתי אחיותי נהדנו בפגרום.

בל המסכים ננבו עיניהם מדמעות, כי הצעיר התיפח ינעה בככי בדבריו.
"מה שם — מה היה שם — אמך?" נמנע הזקן הנכהל וכרכיו קשקשו זו בזו.

"אסתד שליאסקין! ענה הצעיר מתיפח.
"בני בני! הוי בני בני!" והזקן נתעלף. כסכה קמה מהומה, כלם התחילו מעירים את החלש ובאשר קם הזקן והאנשים פנו פניהם ראו, כי הצעיר נעלם. הזקן עודנו מחפש אחריו. נזמן.

שבימי קדם קשמו ביותר שערים ודלתיה וכפרמ בככ"נ ובכ"ד כאשר הכאנו, אמרו שחכיב להקב"ה ישערים המצוינים בהלכה, בלו, צד האטיקא של האומה, יוהר מצד האסתתיקה, שערים המצוינים בקשומ והדור וע"כ סמכו רעיונם זה על הנהוב חמדכר מ ש ע ר י ציון. א ל י ע ז ד ל א ד י ע ר .

ארה בסכה.

מעשה שהיה באמריקה.

בל דרי הבית הגדול ישבו כסכה צפופים וסעדו, כי התצר היתה צרה מכנות בה סכה רחבת ידים, אלה שהקדמו לבא הפשו מקום והנותרים היו אנוסים להמתין. היו שם יהודים זקנים, שכפות של משי על דאשיהם וצעירים נושאי מנבעיה, גם נערים היו מסכים שם. וככל רגע נכנסה אשה, שהגישה לבעלה קערות מלאות ולקחה את הריקוה. מפני הצפיפות שלט אי-סדרים, כלם הצטערו על חסר המקום וכל אחד עמל להרחיב לו, גם אם ידחוק את שכנו בזה.

ובפנה הסכה עמד איש צעיר בעל זקן שחור קפן. כפניו הכירו, כי זר הוא פה. אמנם גם הוא יהודי מדרי הבית הזה, אכל ארץ "ירוק", אשר זה מקרוב בא לאמריקה. היש באמריקה ברית בזויה יותר מארץ ירוק? דמיונו כי יהודי המהגנב ליום אחד למוסקוא, שאין לו רשות לגיר שם ואף לא ללון שם לילה אחד. והצעיר הרגיש זאת היטב, על בן הסתתר בזווית ועמד ויחכה שם וממקומו לא זע, כיראו פן יהיה למפגע לאיש מהמסכים, אבל גם כמחבואו פגשוהו מכמים עקומים, שהיו נמיים עליו מעיני האנשים המאשרים, המסובים אל השלחן ובעיניהם קרא כמו בספר: מה לה פה להיות למפגע לנו! כי נתן לך רשות רכום חצרנו!

"מי הוא זה?" שאל הזקן שכחורה, איש נכבד צשוא פנים, נבאי ומוהל בכיהכ"נ. "מי הוא זה?" שאל שנית כהורותו באצבע על הארץ, העומד שם בזווית.

"הוא ארץ, שנמה ללון פה בבית אצל ציפה האלמנה, ענה אחד.

"מדוע אינו אוכל?" הוסיף הזקן לשאול.
"מאין אדע? אם איש טוב אתה אדוני, הנה לו חלה וחתוכה דג".

"הנו לו ירך הדנגלה, פניו יעידו, כי דעב הוא",
ההעירב אחר בגאווה ובזו.

"אולי אינו אוכל בשר בשר", לנגל אחר בקול רם.

הונאת דברים כזאת שמע הארץ מפי כל המסכים זשתק כלא שומע.

"אל נא, אדוני", נשמע כסוף עוד קול אחד, "חוסו עליו, אני אקראהו לסעוד עמי. נשה הנה צעיר, ישתה מעט יי"ש".

"טוב, נשמע אם יודע הוא לעשות קידוש", ענה בע"ב אחד חלקו.

הצעיר השיב תודה ולא זו ממקומו.
"נשה הלום צעיר, נשמעו קולות מכל עבר, עשה קידוש ושהה ואכול וייטב לך". דבריו ידידות האלה עשו פעולהם ופניו אורו. מה זרו לו האנשים בתחלה, בשנאה ובלעג ההיחסו אליו, הביטו עליו כעל איש בלתי קרוא, שנדחק אל תוכם ופתאם נהפכו לו לידידים, הדבר היה כפלא בעיניו ולבו נהפך בקרבו. ביד רועדה אחז בכוס הי"ש. שהושיט לו אחד המסכים ועשה קידוש בקול רם ושתה. "בראיוא, קרא אחד, הוא עשה קידוש בדקדוק". "אך גם שתה ישתה בדקדוק", התל אחר. "אני אתערב, כי הצעיר הזה הוא בן תורה", קרא שלישי.

"הא לך חלה וחתוכה דג, רחץ ואכול ואחרי בן הניד לנו דבר תורה, כי כפי הנראה זה מקרוב באת לאמריקה ועוד לא הספקת לשכוח תלמודך".
הצעיר שמע את הדג ובאשר סעד לבו ושתה עוד מעט יי"ש אחרי הדג נשא מדברותיו לאמר:
"דבוחי, תודה דרשתם מפי. ככל חפץ לב אני

ההתכנה היא ככל יום בלשכת בית ספרנו ברחוב הסמכטיאני 16 משעה הרכיבית עד החמישית אחרי הצהרים. מחיר הגמ"ד הוא 8 כתרם לחדש. ועד החברה בית ספר עברי בקראקא.

מי לא יחפוי לדעת

האמת ע"ד גורל עשרת השבטים, סוד הסמכטיון, מהותו ומקומו, סוד "הרי החשך", חידת "בני משה", "היהודים האדומים" ומעמי כל ההגדות הנפלאות, שהההוה בכל הזמנים בקרבנו בעניינים האלה ומקורן ופירוניהן? מי לא ישתוקק לדעת את האמת ע"ד ספורי האנשים הנפלאים אלדד הדני, דוד הראובני ושאר המבשרים המהבילים הרבים מכל הזמנים? מי לא יתאוה לדעת את האמת ע"ד התהוות ההנועה המשיחית של שכתי צבי וכל הבא בגללה? מי לא יחשוק לדעת את האמת ע"ד העמים השונים, שיאמרו עליהם, כי הם צאצאי עשרת השבטים? כל אלה מבארים בחקירה מדעית חפשיה ע"פ מקורות נאמנים בספר

חידות ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים
הנמכר ע"י "המצפה" בשני כתרם.

הוצאת "השרון", פשמישל.

חדשה בספרות החנוכית.

"שפת נ"ן"

ספר למוד השפה העברית עפ"י השטה הטבעית. עם תמונות וציורים. מאת הפאל סוזרמן וצבי שרפשטיין. חלקראשון. — (לשנת הלמוד הראשונה).

אלפא ביתא ומקראה

מחירו כתר ועשרים הלר. פורטא 5 הלר. — "שפתנו" הנהו עפ"י סדורו המצוי, הדרגתו הנכונה, תכנו המענין והמועיל והדורו החיצוני — האלפון המשובלל היחירי, העולה על כל הקודמים. פרוספקט מפורט ישלה לכל דורש. המכירה הראשית נמסרה אל:

Amkraut & Freund, Przemyśl (Galizien).

נמצא להמכר גם בכל בתי מסחר הספרים. מורים וועדים יקבלו הנחה.

חבור נחין לכל בן תורה, רב ומשביל, מביל את כל מקצועות התורה והספרות היהודית ורה"י וכל עניני היהדות בכל מקצועותיה. מי שקנה את הכרך הראשון ישלים לו את יתר הכרכים.

יצא לאור הכרך השלישי.

מחיר כל כרך מבורך יפה ככר 15 כתרם. עיי "המצפה" רק 12.40.

את דעתו (וזו היא דעת "הסדר עולם" ואחריו נגדרים גם הרמב"ם ועיני כרד"ק שם וגם הרלב"ג מקדים את המעשה לזמנו). ששני המקרים דאלו בימי בימי עתניאל בן מנז "משום שאצל פסל מיכה נאמר: וישומו להם בני דן את פסל מיכה אשר עשה כל ימי היות בית אלקים בשיבה, למדנו שכל ימי שילה היה דמות של מיכה, ובפלאגש נבנעה נאמר על יבום שבירושלים לא נסוב אל עיר נכרי, למדנו, שעדיין לא כבשו את ירושלים". כבוד רש"י ז"ל במקומו מונה. אבל דבריו צריכים עיין; מה לנו אם עדיין לא נכבשה ירושלים. הלא מקרא מפורש הוא, שדוד נבשה מידי היבוסים (שמואל ב', ה-ו) (אמנם אצל מלחמות יהושע נזכר, שכבש גם את מלך ירושלים? אך הכבוש הזה לא היה גמור, כי לא יהודה ולא בנימין יכלו להוריש את היבוסים וישב ירושלים וישב היבוסים את בני בנימין עד שבימי דוד נכבשה מצודת ציון, שנקראה עיר דוד ורק בימי נכבשה כל העיר ירושלים ונעשה למרכז הדת והלאה).

אם כן דרי אפשר לקבוע מעשה פלאגש נבנעה גם בסוף ימי השופטים. ב' מה מכריח אותנו — בכלל דקרב את שני המקרים הללו בזמן אחרי שאין מוקדם וכו'? נרע מקדים את שני הספורים עוד יותר לפני עתניאל. ואחרי שהדבר אינו מכורר הריני מריבה לי כהוות את דעתי ולהציעה לפני מלומדים. לפי השערת יי להפריד בין הדברים ונאמר, שאמנם הספור ע"ד פסל מיכה קדום הוא, כמו שהוכיח גם בן זאב במבוא להבאור משום שנזכר שם "ושבט הדני מבקש לו נחלה לשבת" וגו' וזה רחוק, שיהיה השבט הזה תועה ימים רבים כאלה עד זמן שמשון מבלי מצוא נחלה. אבל את מעשה פלאגש נבנעה נאחר עד אהרי מות שאול, כאותן השנים שדוד מלך על שבט יהודה ויתר העם היה בלי מלך (כי איש בשת מלך רק שנתים, ודוד מלך על יהודה זכרו שבע שנים ושבעה חדשים) ויהיה נכון הכתוב: "בימים ההם אין מלך בישראל". וסומך אני את ית השערת יי על ספור המקרא הלאה: אחרי אשר שמע העם את דבר הנבלה, התקבץ כל העם כאיש אחד וישבעו להלחם בבני בנימין ושלא לתת להם אשה ומי שלא יעלה עמם מבני ישראל מות יומת. ויפקד העם אחרי המלחמה ודנה חסרו יושבי יב"ש נל עד. דאנשים האלה הרגישו רגשי חבה לשבט בנימין לפי ששאלו בן שבטם דציקס מנחש העמוני ברצותו לכרות עמם שלום על מנת לנקוד להם כל עין ימין, כדי לשום הרפה על כל ישראל! לפיכך: אצל מות מות שאול בשדפלאשתים תלוהו באו יושבי יב"ש נלעד ויגנבו את גופו ויכבדוהו אותו זאת משפחתו. כשהיה אז פרוד במחנה ישראל בדבר המלוכה נהו יושבי נלעד אחרי איש בשת בן שאול וחלקו לו אחת מעריהם (מחנים) לעיר מלובה. ולפיכך גם פה אע"פ שהכירו את העול הגדול של בני בנימין, לא יכלו להשתתף עם בני ישראל להלחם עמם. לכם לא נתנם להלחם עם אותה השבט, אשר אחד מפרכו עזר להם ויחלצם מן החרפה והמות. ומה שזכור הכותב דרך אנכ, שפנחס בן אלעזר שאל בדי, יכול להיות שמרוב רחוק הזמן שבינו ובין המקרה נשכח שם הכהן מזמן זה ובטעות חשבוהו לפינחס עצמו. הכותב עצמו חשבוו לקדמו, זה נראה מסגנונו: בימים ההם אין מלך, משמע שזה נכתב אחרי זמן רב בהיות כבר מלכים בישראל.

פורהאיצע. נפתלי זיגל.

מודעה.

להרישת הרבה הורים החליט ועד החברה יסיר ביה"ס העברי בקראקא הח"מ, לפהוח, מלכד סדרי הלמוד בבית הספר בשתי המחלקות, מר"ח חשון דבע"ל (16 אקטאבער ל. י.) ע"י מורים מומחים ומובהקים קורזים עברים בכל יום אחרי הצהרים, בדי להבשיר לבית ספרנו אל המחלקה השלישית בשנה הבאה (היינו 1910—1911) אוהם תלמידי ביה"ס העממי של המחלקה השניה או אלה הלוקחים את הלמוד העממי בבית, שאינם מובשרים עוד כעה לבית ספרנו מפאת ידיעתם המעטה בעבריה.

נשא נפשנו, אל יהדות כללית הרבנית, אשר התיה פקודה ביד היהודים ואשר יהנו מאורה כל בני-האדם. היהדות היא מכלל לאומי ואולם יש לה אוצרות הרוח, אשר יעשוה למכלל מוסרי. היהודים, אשר לעם ישראל, הם כל אשר דם יהודי נוזל בעורקיהם. היהודים אשר להרכיב ישראל הם האנשים אשר לב יהודי בקרבם, אשר רוח יהודי נוהג כם, בדעה או גם בלי דעה-נפש. אם אמנם לא יוכלו כלם להחשב על אמונת היהדות, אם לא יאכו כלם להחשב כל אים יהודי, הן כמעט אה כלב נוכל לראות במכלל הרבנות, כעם אשר לו הרבנות רבה-שעפים, אך בלה היא נחטר מיוחד היוצא מעץ התרבות האנושית הכללית. גם בני "הכרית" (בינד), הם היהודים הסוציאלי-דמוקרטים, הכירו וידעו, כי מלבד חפציהם המיוחדים כדעה-העם (פרולטרטים) וכרוסים או פולנים, עליהם לדרוש כיחוד את הרבובם הלאומית-העברית.

רומה להשקפתי היא השקפה דובנוב, המהחוק בעד הרעיון, כי היהודים הם לאום רוחני. אני כוחר בכנוי יבנאים בגלל שני מעמים: ההברל אשר הבריל דובנוב בין הלאום הרוחני ובין הלאום המדיני, שהוא ככה נכון בדרך העיון, מכשולים רבים לו בדרך החיים הכעשיים. והשניה, הנה דבר ימי ההפתחה הבריל, לדעתו, בין יהודים ובין יהודים. ישנם קבוצי יהודים, אשר אינם בלהי אם יהודים לאמונה ולדה, ויש אשר נוכל לראוהם כלאום רוחני, ואולם יש גם יהודים, אשר יוכלו ואשר יחפצו להיות גם לאום מדיני. היבנאית היא לו השקפה, הרואה את היהדות כפרם כל, כמכלל הרבנות, איננה מזניחה אה החלק הדתי ואיננה מוציאה מן הכלל את החלק המדיני. לא זה הכקום לכאר כרחבה את השקפתי ואת דרך המעשה היוצא ממנה, ככל אופן, היסוד הרבנותי, אשר היה לעצם מעצמנו ולרוח מרוחנו, יבשר להיות החבל הכחבר את הקבוצים השונים, אשר לעם ישראל.

הקנאים, אשר בהוך החרדים הישנים והחדשים, הלאומים הקיצוניים והמהבוללים הקיצוניים, לא יוכלו לבא נחשבון ההאחדות יהודית, גם כי ההיה רק ההאחדות הרבנית. כי הנה הקנאים הווים שובכים בחוג חזיון קסם שוא. הלאומיים הקיצוניים גם הם שונים ברעיוני רוח או הולכים אחורנית, הועים או מהעים, וערינו לנוד להם או להשמד מפניהם. המהבוללים הקיצוניים צאן אונדות הם לנו ועלינו אך המצוה והחובה לשמור את הצאן הבריות מן ההחכרות אל הנחלות, למען אשר לא הדבק משחתן כהנה. מחוץ למחנה היהדות הכללית ישארו גם היהודים, אשר אינט חוכבי עמים, כי אם שונאי עמם, אשר לא יוכלו להשלים את משא נפשם לאחות כל בני האדם עם חובותיהם לעם קרובם, אשר מפני רחב היעד לא יראו ולא יבירו את העצים. לכל יתר העם הובל אקדמיה בנאית להיות חבל מחבר ומסרת כרית. הן ההרבות רבה-העלילה היא כיהדות גם לקהלות החרדים, אשר משמרת מצוה וחק היהיה להם לראש פנה. ונס למקנים, אשר הם עבדים נרצעים לדוח העת החדשה, כח גדול להרבוהנו הישנה להחיות הרוח ולחדש נעורים. המהבוללים המהונים מכירים ומודים גם הם כי דה משה ויהודיה יותר שהיא אמונה, היא תורה, לא רק עבודה כי אם הרבנות. היהודים הלאומיים, אם ארץ-מושב ואם חרות מדינית ראש משא נפשם, יודעים כי לאומות מכלי הרבות אך דבר ריק הוא. היסוד ההרבותי הוא אפוא ענין רב העלילה לרוב המפלגות ועל כן היה יהיה אכן פנה ואבן מוסדות לאחדות עם ישראל.

פלאגש נבנעה.

(השערה בהסטוריה.)

לפי הכלל המדמוני: "אין מוקדם ומאוחר בתורה" מהפכים רבים כחררה זו וסובעים את מעשה "פלאגש נבנעה" בזמנים שונים. כתנ"ך מובא ספור זה אחרי תסופת השופטים ואחרי הספור ע"ד "פסל מיכה". רש"י מחוה

שׁוין ערשיענען גרשם באדערס "יודישער פאלקסהאלענדער"

לוח לשנת תר"ע

מיט פאלגענדען ליטערארישען אינהאלט:

(א) פלוני אלמוני; פון דער פערגאנגענהייט אויף דער צוקונפט (דאס יודישע פראג-לעטאריאט און זיין פערזעלעכע צום ציוניזמוס). — (ב) ג. ב. ר' בעריש מייזעלס (ביא-גראפיע). — (ג) ישעיה שטיינמאן: פלוצים דערשראקען (ערצעהלונג). — (ד) יעקב נאָרדין: דאס טעאטער. — (ה) ראובן פֿאהן: א בעשווערליכע ירושה (פּוּנזיס קראים-לעבען). — (ו) ג. ב. די ערשטע יעוואיטען אין לעמבערג. — (ז) אברהם ווייעוויץ: ארץ ארץ: אויפן וועג (א קאפיטעל פון א פאָעמא). — (ח) יהואש: שכל אהן גאט (געריכט). — (ט) ד"ר נתן בירנבוים: צוויי פראגען (זשארגאן און ציוניסטישע לאנדעס-פאָליטיק). — (י) ג. באדער: ראנקבארייט (סקיצע). — (יא) יעקב גארדין: מיין ערשט דראמא. — (יב) ג. סאָמועל: דאס טאלענט פון אהן א טאלענט. — (יג) מ. ל. האלפערן: איינזאמע שאטענס (געריכטע). — (יד) אנוועלם קליינמאן: ברוג געווארען (נאָוועלעטע). — (טו) יעקב מעסטעל: קלאנגען (געריכטע). — (טז) צבי שפיצער: יעקב גארדין (מיט דער פאָאָגראַפיע). — (יז) יעקב לייזשיץ: רויטע פּיטער (סקיצע). — (יח) מאיר הארטינער: קיין אמעריקא! געדיכט מיט מוזיק-גאטען). — (יט) יעקב גארדין: טיפּען-גאלעריע. — (כ) צבי שפיצער: ווילהעלם פעלדמאן. — (כא) י. שווארץ: די תּוּה (געריכט). — (כב) דוד קלינגהאפער: אנטלאָפּען (סקיצע). — (כג) ג. ב. שאַרלאַטאַנישע קרעטינימען.

דער קאלענדער האט 250 גרויסע דרוק-זייטען און קאסטעט

1 קראָנע (פּאַרמאָ 20 העללער).

ווער עס קויפט דעם קאלענדער ביי ר"ח מרחשון ה'בע"ל בעקומט די ביו אצינד ערשיענענע צוויי העפטען "שטראהלעך", אלס פרעמיע גראטיס. בוכהענדלער און ציוניסטישע פעראיינע בעקומען א גרויסען ראבאט. אדרעסע:

Gustav Bader, Lemberg, Sonnengasse 27.

מאַטיעס פאַסט-הערינגע

איך אָפּפּרעיע

נייע פאַסט-קאָדלע צירקא 30 שטיק א 4 ר. פראנקה יעדע שטאציאן.

1/4 טאננע 22 רראנען. 1/8 טאננע 12 רראנען אב רראקה.

Leopold Bertel, Krakau.

ביי פערלאנג פרייזקוראנט גראטיס.

חידות ההגדות הנפלאות

ע"ד עשרת השבטים ופתרונו

מאת שמעון מנחם לור.

תכן הענינים; פתיחה. פרק א' סיד הסמבטיון בתור אות לקדושת שבת. ב. הסמבטיון ו"הרי החשך" ביחוסם להשבטים. ג. ההגדה על אדות "בני משה" ויסודה. ד. ממלכות ישראל בערב הדרונית ובאפריקה המזרחית. ממלכות יהודיות של הכוזרים, החלויים והאווארים באירופה. ה. אלרד הרני וספוריו. ו. נפלאות עשה"ש מקימית ע"י עדים נכרים. ז. מהות השבטים ההם וסוד "שבט יוסף". ח. ממלכת ישראל באוויא התיכונה. (בשורת בניסן מטדילו). ט. בשורות ע"ד ביאת עשה"ש והמשיח. יב. ממלכת ישראל במדבר סהרה. יא. דוד הראובני ושלחותו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יג. ממלכת ישראל בהודו (דברי הומים של עשה"ש י"ג. עקבות נחמי ישראל באוויא המזרחית ובאוסטרליא. יד. ער-ראיה לכל הגדות. טו. אגרת נחמה מבני משה, אשר מעבר לנהר סמבטיון. טז. שבת צבי ועשרת השבטים. יז. הגדת היהודים האדומים ויסודה. יח. תורים נוסעים לבקש את עשה"ש (מכתב רבנים אל בני משה). יט. עשרת השבטים והסמבטיון בחינא. כ. עשרת השבטים באמריקה. כא. האנגלים — עשרת השבטים. כב. היפנים — עשרת השבטים. כג. כטול ההשערה החדשה, שהתכוללו עשה"ש כגויים. כד. פתרון התיירה. כה. השבטים ומחלקותם בא"י ואופן גלותם. כו. יהודה וישראל נזי אחרי. כז. שנים עשר שבטים בזמן הזה כה. אחרית דבר.

כל הפרובלמות האלה תתברנה בחקירה מדעית תפשי, בהגדות כל הומנים בענין זה יגלו מקורן ומהותן, כל ההשערות תכתנה, להעמיד את הרבר על אמתות. מחיר הספר 2 כתרם. — להשיגו ע"י האדמיניסטראציע, המצפה בקראקא.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . 30,748,986.—
Überschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215.336.— | 13,934.008.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.— |

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Goluchowskipl. 2

ליפערט ארע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.

אונד ערציגט נור פרימאדווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

Ers tes und Grösstes

Grammophonhaus
JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

LEMBERG, Sybetuska 2. KRAKAU, Grodzgasse 71

גענעראלפערטער דער גראמאפאָן אקציען-

געזעלשאַפֿט מיט סאַרקע, זערייב ענדער ענגעל ארעסטעס לאגער פאָלינישער, דייטשער, העברע- אייזער אונד יודישער פלאטען מיט סאַרקע, ענגעל, 20 000 פלאטען ערסטער-קלאסער קינסטלער שטעטס אָם ראָנער!

רעפערטירטילע אונד וועקשעטעטע אים אַרען בעסטע אויטווישעדיגונגען. — פרייזקאטאלאָגע גראטיס אונד פראַנקאָ.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

- Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
  - Meyers, Convers. Lexicon 20 "
  - Brockhaus " " 17 "
  - Spamers, Jll. Weltgesch. II "
  - Brehms Tierleben 11 "
  - Leixner, Literaturgesch. 4 "
  - Kaufm. Bibliothek 5 "
  - Weltall und Menschheit 5 "
  - Allgem. Naturkunde 10 "
  - Sämtliche Klassiker (illustr.)
  - Gediegene Belletristik "
- Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K 5.— aufwärts:
- A. WEISSMANN**
Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אללע מעטאָדען), האַנדעלסקאַררעספּאָנ- דענק, דייטשע שפראכלעהרע, קויפּט. רעכנען, האַנדעלס- א וויכסעלרעכט, וואַרענקונדע, געאָגראַפיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עס פּראָנטאַ-וועלט פּראַכע, סטענאָגראַפיע (אללע סיסטעמען) א ז. ו. קאָן יעדערסאָן אַהנע בעזאָנדערע פּאַרקענטיסע אים ברעפּליכען וועגע אונד אין קורצע צייט גרינדליך ערלערנען. — האַנאַראַ מאַססיג. — ביי גלייכצייטיגער טיילנאַהמע אָן 4 לעהר- פּענערן.

Stenographie gratis

אַנפּראַגען נור געגען רעטורקאַרעטע. פּראַספּעקטע K. 0.50 פּראַכעברעיעע א K 2.50 פּראַנקאָ. ערפּאָלג גאַראַנטירט!

Erstes commercielles Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

מכתבי הוראה פרוסקט מפורט הנם.

ל"ב מנהבי הודאתי, הבוללים בקרבם חלק הגון מן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק מהולתו ועד סיפוי עם חנוכים רבים מאד כנהיבתי, מאפשרים לכל אחד לסגל לו בזמן קצר את השפה העברית על בוריה, לכתב ולדבר בה כבשפת מולדת. פרוסקט מפורט הנם.

הדורש פרוסקט וכשלים 25 הלר כמרקאות יקבל גם את הספר "תמונות ותפוסים" המכיל שלשים ספורים וציורים, מחיי היהודים כנליציא.

מכתב לדוגמא כתר אחד.

שכח וואלאקאווסקי, № 119 Postfach, Krakau, Miodowa 16.

Cur- u. Tafeltrauben

דיינסטע עדעלסארטיגע, גראַססכע עריג, זיס, טעגליך פֿריש פֿאַס שטאַק 5 קג. 3 קראָנען.

L. ALTNEU, VERSEČZ 15 (Ungarn).

חות י"ד

בו נסבצו דרושים ובאורים על פסוקי תנ"ך ודרשות חז"ל בדרך מוסר ומליצה וגם דברי אגדה לכל שכתות השנה, למועדים ולרגלים ולפרקי אבות ודרשות יפות לנשואין והספרים. מאת הרה"ג הדרשן המחולל הנודע מו"ה יוסף אלעזר ראָזענ-פֿעלד האבד"ס גאלנאוץ מחבר ס' "עשרת עבלי" הספר מכיל ש' דפים גדולים מרובעים ברפוס יפה מאד. — מחירו 6 כתרין. — להשיגו אצל המחבר:

Ober-Rabbiner Josef Rosenfeld Galgócz, Ungarn.

מהות המוסר

מאת ישראל סירקיס

המחבר העברי הזה סלל דרך חדשה בפילוסופיה והוא מגלה העלמות חכמת במסתרי נפש האדם. הוא חיפש כל רה הסבות, שגרמו את הרעות המוסכמות בהורה המוסר של סדר החברה הוא מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם על אמתתם, קורא לכל כלל אנושי בשם האמת ומראה מקורו. המחבר הוא פילוסוף עמקן ובכ"ז בעל סגנון פשוט ומוכן לכל ככל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות מפליאות ומחכימות. ספר כזה לא נכתב בתוכנו זה מאות בשנים. הממכר באיסטב ריא נכסר ל"המצפה".

מחירו 1.40 כתרין עם פרטא ע"י-אדמיניסטראציה של "המצפה".

Reisender

von der Farbénbranche

wird gegen Provision oder Fixum zum sofortigen Eintritt oder ab 1-ten Januar 1910 aufgenommen.

Anfragen an die Administration dieses Blattes.

מכתבי מחקר ובקרת

החפץ בספרי "מכתבי מחקר ובקרת" ספר ראשון הכולל בתוכו מכתבים בשיטות הזמן בחכמת ישראל העתיקה והחדשה יוכל לנפות למערכת "המצפה" ותחת שהיה מקחו עד הנה יותר משני כתרין יקבלוהו קוראי המצפה במחיר כתר אחד עם פאָרטאָ. לחכמים ומחברים אשלהנו תמורת ספריהם.

כתובתי: שמואל אלכסנדראוו בעיר באָברויסק פֿלך מינסק ברוסיא.

Wyd.: | Naftali Hof. S. M. Lazer. Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukarnia S. L. Deutscher 7 Podgórze

NIEDERLÄNDISCHE LEBENSVERSICHERUNGS-GESELLSCHAFT

נידערלענדישע לעבענספערזיכערונגסגעזעלשאפט

דייטשקאָן פֿיר עסטערייך: וויען, 1 בעצירק, אפּפערנפּלאַטץ 1 (אום אייגענען הויזע).

די געזעלשאפט פערזיכערט צו פעסטען בייליגען פרעמיען נאך פער-שיעדענען קאַמבינאַציען אונד מיט גאראנטירטעם געוויננאנטייל. פערנער עמפּפּעהלען וויר אלס אייסערסט גינסטיג דען אכשלוס נאך מאַרץ 28. היעביי ווירד ביי אכיעבען רעם פערזיכערטען אן די הינטערבליע-בענען (יורשים) איינע זעהר גאָרע פּענסיאָן. נעמליך 10 פּראָצענט דער פערזיכערטען סומע, אונד טראַמערעס נאך אבליוף דער פאָרהער פער-אינבארטען פערזיכערונגסדויער אהנע יעדען אכצונג דער עמפּפּאָנענען פענסיאָן די פאלע פערזיכערטע סומע אן די ערבען צור אויסצאהלונג געבראכט. צור ערקלערונג דיענע פאלגענדעם ביישפיעל:

איין כאַנן פֿאַן 35 יאהרען פערזיכערט 10.000 קראַנען, צאהלכאר אין 25 יאהרען, וואָפֿער יעהרליך 491 קראַנען אן פרעמיען צו צאהלען זינד. (דיענע פרעמיע קאָנן אויך אין פערטעליעהרליכען אָדער כאַנאַמליבען ראַטען ערפאלגען) אנגענאכמען דער פערזיכערטע ווירדע נאך אבליוף פֿאַן 3 יאהרען שטערבען, וָ צאהלט די געזעלשאפט אן די ערבען איינע יעהרליכע פענסיאָן פֿאַן 1000 קראַנען, אונד צוואַר 22 יאהרע לאַנג, נעמליך ביז צום אבליוף דער געוועהרבען אויפשוכצייט. נאך אבליוף דיענער 22 יאהרע הערט די פענסיאָנסצאהלונג אויף אונד די געזעלשאפט פערזיכערט אן די הינטערבליעבענען אויסערדעם נאָך די פֿאַלע סומע פֿאַן 10.000 קראַנען. צור אויפנאהמע פֿאַן פערזיכערונגען אונד ערטייגונג פֿאַן אויסקינפמען העלט זיך עמפּפּעהלען:

Die General-Agentur der „Niederländischen“ Löbel & H. Taubes, Czernowitz.

מיטארבייטער ווערדען אן אלען ארטען געווכט.

השרה

(השנה האחת-עשרה, הכרך העשרים והאחד).

המחיר ברוסיה ובחוף-לארץ: לשנה 6 רובל, לחצי-שנה 3 רובל, וכפי ערך זה בכסף חו"ל. — לזמן פחות מחצי-שנה אין החתימה מהקבלת את החותמים בחו"ל אנו מבקשים לשלוח לנו, מלבד המחאת הפוסטא, גם מכתב מיוחד, שבו יודיעונו את משלוח הכסף ואת כתבתם המדויקה.

הנחות לחותמים.

(א) ארבעה הכרכים (ט"ז, י"ח, י"ט) של "השלח" (בכל כרך שש חיבורות) במחיר 8 רובל, במקום המחיר הקצוב 12 רובל. שני כרכים במחיר 5 רובל במקום 6 ר. ב. "הדור" שנה ראשונה (50 גליונות) במחיר 2 רובל במקום 3 רובל.

הבהובת למשלוח כספים:

M. M. Ussyechkin, Odessa (Russland), Chersonskaja 46. Verlag »Achiasaf«, Warschau, Postfach Nr. 25. הכתובת של המערכת והאדמיניסטראציה: Redaction des »Haschiloah«, Odessa (Russland), Postfach 319.

מאנאפאל

אום דער שרעקליכען טייערונג אכצוהערפֿען עכפֿעהלט זיך אין יעדעס דויהאלט די

פאטענט-בוטמער

דער קראקויער פאבריק "באָנאַפֿאַל" צו בענוטצען. דיענע בוטמער איזט דער נאטור-בוטמער פֿאַלקאממען גלייך, אייגענע זיך זאָוואָהל צום עסען ווי צום באקען אונד קאָכען, קאָסטעט אָכער בערטייטער ביליגער. יעדער איכערצייגע זיך דורך איינע פערזיך, ער ווירד געוויס ניכט בעריען, די איכעראל צו בעקאממענדע פאטענט בוטמער איז פֿאַלקאממען כשר אף למהדרין מן המהדרין, ווי נאכשטעהנדער הכשר פֿאַן הרבנים דפ"ק בעצייגען. אום נאכאהכונגען צו ענטגעהען בעאכטע מאן אויף יעדעס פאקעט די שוטצמארקע בוטמער-קאננע מיט דער אויפשריפט "באָנאַפֿאַל". די פֿאַבריק ווירד גאָוועכער ווידער געעפֿענעט.

Józef Gottlieb, Kraków, ul. Jasna 8.

ב"ה. הכשר

להיות לראי' ביד ה' יוסף גאטמליעב נ"י מפה קראקא כי הפא-בריקאציאן שלו של פאטענט בוטמער הנקרא "מאָנאַפֿאַל" נעשית בהכשר גמור ויש שם נאמן קבוע להשגיח על עסק הפאבריקאציאן המיד שיש לסמוך עליו עצהו"ט ויבולים לאכול החמאה הנ"ל גם המהדרין מן המהדרין, ועם בשר אסור לאוכלה כי היא חמאת חלב.

עיו בעה"ח היום יום עריה טיון תרס"ט, קראקא הק' יוסף ענילי. אברהם משה הכהן ראפאפארט. משה שמואל בלייכער.

כה דהתרא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא כאסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש EXCELLENT כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהו"ט. הירא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח הכריות. מחיר הבה אחת כתר וחצי. שווי הבות שני כתרין וחצי. ע"י נאב-נאמע לא ישולח. בתובתי עתה.

MOSES KATZ

Jerusalem, Palästina, Poste restante לפנים היה מושכי בלנדון.

תורה עם דרך ארץ

כיה הספר הראשון בכל המלכה, אשר בו ירכשו להם בני יהודים תורה וחנוך יהודי גמור ביחד עם מדעי בה"ס הכללים, אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל

הנימזיוס העברי

אשר באונגאריש בראד החת הנהגת הרב הגאון ד"ר מאיר יונג, שם ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של גמזיוס וגם תורה, נ"ך, דקדוק, ש"ס ומפרשים, ויחנכו בדרך ההורה וי"ש, תלמידים מגליצא ילמדו פה גם פולנית ועריהם להתחנך במחלקת ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר הלמוד המעון ומוזנות כשרים מחמשים כתר לחדש ולמעלה.

Rabbiner Dr. M. Jung Ung.-Brod (Mähren).

סאלא גאלדמאן

געפרייווער עלטערער פערדערער, האט זיך נאך לאנגיעהריגער פראקטיס אין דער ק. קליניק זאווי אים שפיטאל אין קראקא גראַדנאסע 71 עמאבילעט (וואָהנונג יאסנא 6) אונד עמפֿעהלט זיינע דיענסטע אלס געהילפע דעם ארצטעם ביי אינטערנען אונד חירורגישען פעראנ-שטאַלטונגען.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren) פֿערזענדעט פֿוהרמאנס-אונד פֿיאקער-פייטשען אויס פרימא קערן-לעדער גע-שניטמען צו בייליגנסמען פרייען. פֿערזאנד פער נאכנאהמע.

כשר גענוע שמאלץ כשר

געקאכטעס אינד קוה-בוטמער טעגריך פרישע פֿערזענדעט Juda Zins, Husiatyn (Galiz.) פרייע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים סכערזאן מפרעמיסלא ומסטריא שליט"א וענדע אויף פֿערלאנגען.

האטערל ורעסטוראציאן כשר

כבעיב יהודים של שלום אהרן ראזענטאל בלבוב, רחוב רוזעניצקא 13. טעלעפאן נ' 1314.

יואל וויינרעב, לעמבערג, קראקויערנאסע נומר 32 עקע שטעלעצקאנאסע נומר 2

עמפֿעהלט זיי נרעסמעס שפעציעל פֿיר אויסשטייער איינעדיכטעמעט פֿאַנאָזין פֿאַן ניידייטען אין שניטט, זיידען, וואַרלשטאַפֿע, מאַדע-וואַרעני